

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 10.— Lir, za inozemstvo 15.20 Lir
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO
Računi pri pošto števkomno zavodu: Ljubljana št. 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Obsežne letalske akcije

Letalstvo osi je podnevi in ponoči učinkovito napadalo sovražnika in mu prizadejalo hude udarce — Več sovražnih ladij zadetih v Tobruku

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 9. marca naslednje 646. vojno poročilo:

Na cirenaiskem bojišču so bili angleški izvidniški elementi, ki jih je podpiralo topništvo, zavrnjeni z naglo in učinkovito reakcijo naših oddelkov.

Letala osi so podnevi in ponoči napadala pristaniške naprave v Tobruku. Povzročila so veliko razdejanie in učinkovito zadela sovražne ladje v pristanu.

Italijanski lovci v spremstvu s v teku neke podnevnje akcije prisilili k borbi mnogo večje britanske sile in se jim je posrečilo zavarovati povratek vsem bombnikom.

Eno sovražno letalo je bilo sestreljeno, 6 naših letal se ni vrnilo.

Tudi letališče na otoku Malti so italijanski in nemški letalski oddelki ponovno napadli z najboljšimi uspehi.

Med sovražnim letalskim napadom na otoke v Egejskem morju je bilo zadeto sovražno letalo tipa Wellington, ki je padlo v morje. Zanjeli smo posadko, sestavljeno iz enega kapitana in 7 pilotov.

Seznam izgub

v mesecu februarju

Rim, 10. marca s. Vrhovno poveljstvo Oboroženih Sil je objavilo izgube v mesecu februarju ter v prejšnjih mesecih, kolikor niso bile upoštevane že v prejšnjih seznamih in so bile prijavljene do 28. februarja

Najsilnejši letalski napad na Malto

Najvažnejša letališča so bila razdejana

Z operacijskega področja, 10. marca s. V eni izmed zadnjih noči so skupine italijanskih in nemških težkih bombnikov izredno hudo napadle letališča na Malto in luko La Valletta. Napad je bil najsilnejši, kar jih pominja doslej. Bombe najtežjega in težkega kalibra so bile odvržene na posamezne objekte. Razdejale in zažgale so skladišča, naprave in razna poslopja. Vzletišča na letališčih v Hal Faru, Mikabi in Ca Venetiji, so bila popolnoma razorojena, tako da niso več za nobeno rabo. Bombe so razdejale tudi skrivališča letal v okolici posameznih letališč. Razdejanie v pristanišču La Valletta je nepopolno. Na otoku je bilo prebivalstvo vedno znova alarmirano. Alarmi so si sledili s kratkimi presledki vsi noč. Nekaj protiletalskih

t. l. na osnovi predpisanih dokumentov in poimenskih seznamov.

V vojski in milici je bilo v Severni Afriki ubitih 268, ranjenih 398, pogrešanih 2112, v Rusiji (peti seznam) padlih 40, ranjenih 723, pogrešanih 7, na Balkanu padlih ali umrlih zaradi ran 234, ranjenih 967.

V mornarici padlih 79, ranjenih 81, pogrešanih 124.

V letalstvu padlih 54, ranjenih 57, pogrešanih 23.

Seznane padlih je objavil list »Le Forze Armate« v svojem posebnem dodatku. Slavnim padlim in njihovim družinam gre ganjena zahvala domovine!

Zahvala vojvodinje Aosta

Ljubljana, 10. marca. Visoki komisar je prejel sledeči brzojav: Nj. Kr. Vis. vojvodinja Aosta-Mati se ganjena zahvaljuje za izraze sožalja vsega prebivalstva. — Dvornik Filangieri.

Visoko odlikovanje finskega zunanjega ministra

Helsinki, 10. marca s. Italijanski poslanik Cicconardi je bil večerj pri zunanjem ministru Wittingu, kateremu je izročil odlikovanje viteza velikega križa reda Sv. Mavricija in Lazarja, s katerim ga je odlikoval Nj. Vel. Kralj in Imperator. Zunanji minister Witting je imel o tej priliki s poslanikom Cicconardijem prisrčen razgovor.

zaklonišč v bližini delavnice in skladišč so bombe prebile. Vse tehnične naprave so bile razdejane. Požari so nastali na vseh koncih in krajih, posebno pa okrog skladišč s pogonskimi sredstvi in streliva. Sovražno protiletalsko topništvo operacij osnih bombnikov ni moglo zadržati. Delovanje žarometov je bilo prav tako brez uspeha. Na letališčih so bili letalci, ki že povsem dobro poznajo, kako so na Malto razporejene defenzivne in ofenzivne naprave, tako da jih blesk žarometov ni mogel premotiti. Vremenske prilike so bile zelo ugodne, tako da je bil razgled po otoku povsem dober. Dejansko se je vreme zboljšalo na vsem osrednjem področju Sredozemskega morja.

Nemško vojno poročilo

36 sovjetskih transportnih vlakov poškodovanih — 62 sovražnikovih tankov uničenih

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 9. marca. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

V južnem odseku vzhodne fronte so v teku nadaljnji hudi obrambni boji. Tudi v ostalih odsekih fronte je nadaljeval sovražnik svoje brezuspešne napade. Naši napadi so prinesli krajevne uspehe.

Pri letalskih napadih na sovražnikove oskrbovalne zveze je bilo samo na Valdajskem področju hudo zadetih 36 transportnih vlakov. Bojna letala so dosegla v nočnih napadih na Ribinsk zadetke z bombami najtežjega kalibra na tamošnjih letalskih tvornicah.

V času od 6. do 8. marca je izgubila sovjetska vojska 62 oklopnih voz.

V severni Afriki so bili angleški izvidniški oddelki poginjeni nazaj. Učinkoviti letalski napadi so bili usmerjeni proti pristaniškim napravam v Tobruku. Na letališču v Gambutu so bila uničena na tleh 4 angleška letala.

Sovražnikova letališča na otoku Malti so bila bombardirana podnevi in ponoči. V borbi proti Angliji so bila v poslednji noči pristaniška področja ob Humberju in Tyneju obmetavana z rušilnimi in zaigalnimi bombami. Nemški lovci so uničili ob angleški južni obali 6 zapornih balonov in so zažgali s strelnim orožjem manjšo trgovsko ladj.

Pri napadu angleških letal na zasedena zapadna področja, med drugim tudi na Pariz, je bilo večerj v bojih v zraku in po protiletalski obrambi sestreljenih 8 sovražnikovih letal.

Angleški bombniki so napadli v noči na 9. marca nekater kraje v zapadni Nemčiji. Civilno prebivalstvo je imelo malenkostne izgube. Več javnih poslopij je bilo poškodovanih. Stiri napadajoča letala so bila sestreljena.

Hude izgube Sovjetov

Berlin, 10. marca s. Po vesteh iz vojaških krogov so bile prizadejane sovražniku na področju južno od Ilmenskega jezera ogromne izgube Nemška bojna in strmoglavna letala so tam sovražne čete in postojanke v zadnjih dneh posebno hudo napadala. Samo v nedeljo je bilo odvrženo na sovražne črte na tem področju na stotine ton rušilnih bomb. Sleherni sovjetski napad se je, kakor že običajno, izjalovil. Nemcem pa je nasprotno uspelo pri protinapadih doseči in izvajevati več krajev.

Skupine nemških letal so v nizkih poletih napadle sovjetska letališča in na njih razdejale celotno sovražnih letal. Hudo so bile bombardirane tudi prometne zveze v sovražnem zaledju. Na srednjem odseku

bojišča so nemške letalske sile hudo razdejale postojanke sovražnega topništva. Med drugim je bila uničena tudi baterija protiletalskega topništva. 55 avtomobilov in nad 60 poslopij, v katerih so se vgnezdili sovjetski oddelki ter večje skladišče sovjetskih vojni potrebščin je bilo razdejanih. Tudi neka železniška proga z dvojnimi tirni je bila bombardirana. Na raznih progah na srednjem odseku bojišča je bilo poškodovanih 36 vlakov, ki so prevažali čete in vojne potrebščine.

Finski odsek

Helsinki, 10. marca s. Poročilo glavnega stana o operacijah v zadnjih 24 urah z dne 9. t. m. objavlja, da se je na vseh kopnih frontah razvijalo slabotno delovanje čet z običajnim medsebojnim nadlegovalnim ognjem. V nekaterih odsekih je delovanje izvidniških oddelkov in sovjetskih partizanov povzročilo puškarenje, ki se je zaključilo z izgubami za sovražnike. V osrednjem odseku fronte v vzhodni Kareliji je bil odbit napad sovjetske pehote. Sovražna letala so ponoči odvrkla bombe na nekatere kraje v severni Finski.

Bombardiranje angleških luk

Berlin, 10. marca s. Iz vojaškega vira se doznava, da je prišlo do silnih napadov nemškega letalstva na važni pristaniški New Castle in Hull z zelo učinkovitimi uspehi.

5 angleških letal sestreljenih
Berlin, 10. marca s. V teku napadov angleških letal na obalno ozemlje, ki je zasedeno na zapadu, so nemški lovci sestrelili 5 sovražnih letal.

Ostavka madžarske vlade

Budimpešta, 10. marca s. Snoči je bilo objavljeno, da je ministrski predsednik Bardossy, ki se je po nasvetu zdravnikov umaknil na neko kliniko, podal ostavko na svoj položaj. Regent Horthy je takoj sprejel voditelje vladne stranke in glavne zastopnike obeh zbornic ter se prišel z njimi posvetovati glede sestave nove vlade. Kakor napovedujejo, bo nova vlada sestavljena še danes, tako da se bo lahko že ta dan predstavila parlamentu.

Švedski kralj operiran

Stockholm, 10. marca s. Kralj Gustav je srečno preстал operacijo ledvic. Operiral ga je prof. Hellstrom, znani urolog. Za časa očetove bolezni bo vodil državne posle prestolonaslednik Gustav Adolf.

Nizozemska vzhodna Indija kapitulirala

Po zadnjih poročilih so bile 9. marca ustavljene sovražnosti — Nizozemska vojska je sprejela vse pogoje japonskega poveljništva

Tokio, 10. marca s. Agencija Domej doznava iz Šanghaja, da so po nekontroliranih vesteh, ki so pa iz verodostojnih virov, vse nizozemske sile prenehale z odporom kmalu po 9. uri dne 9. t. m. in so sprejele vse pogoje japonskega poveljništva za brezpogojno predajo.

Saigon, 10. marca s. Radio v Saigonu poroča, da je nizozemska vlada dne 9. t. m. ob 3. krajevnega časa izdala izjavo, v kateri je rečeno, da je na letališču v Bandoengu pristalo japonsko letalo z japonsko delegacijo. Ta delegacija se je z guvernerjem Nizozemske Indije in nekaterimi oficirji nizozemske vojske pogajala za premirje. Japonci so zahtevali popolno kapitulacijo nizozemske vojske. Nizozemska vlada se je obvezala, da bo v ponedeljek zvečer po radiu dala svojim četam ukaz, naj položijo orožje.

Tokio, 10. marca s. Japonski glavni stan poroča, da so japonske sile, ki operirajo proti glavnini sovražnih sil pri Surabaji in Bandoengu, prisilile k nenopojni predaji sovražnika, ki je štel 93.000 Nizozemcev in 5000 Avstralcev ter Američanov. Predaja se je izvršila 9. marca ob 15. uri krajevnega časa, to je 9 dni po izkrcanju japonskih čet na Javi.

Bangkok, 10. marca s. Z Jave poročajo, da so japonske čete sedaj docela zasedle tudi mesto in luko Surabaja.

Brezpogojna kapitulacija

Tokio, 10. marca s. O brezpogojni kapitulaciji preostalih nizozemskih sil na Javi, so se izvedele naslednje nadaljnje podrobnosti:

Ze 7. marca ob 23.30 je nizozemski general Pressmann prišel z belo zastavo pred japonsko črto na odseku pri Bandungu. Odpeljali so ga pred japonskega poveljnika in tedaj je zahteval premirje. Japonski general je odgovoril, da bi Japonci sprejeli le brezpogojno predajo. Naslednjega dne ob 15. popoldne je generalni guverner Nizozemske Indije Julius van Starckeburg z letalom prispel na letališče pri Kalidiatiju, ki je kakšnih 50 kilometrov proti severu oddaljeno od Randunga. Sporočil je, da pristaja na brezpogojno predajo vseh nizozemskih sil, kolikor se jih še bori na Javi. Takoj nato je Starckeburg po radiu pozval nizozemske čete, naj opuste nadaljnje sovražnosti.

Manifestacije v Bataviji

Batavija, 10. marca s. Nad 20.000 prebivalcev Batavije je pod vodstvom vseh političnih strank Nizozemske Indije manifestiralo in zahtevalo osvoboditev prebivalcev Nizozemske Indije izpod nizozemske oblasti.

Tokio, 10. marca s. Tu je bilo objavljeno, da so sedaj japonske sile, ki operirajo v Nizozemski Indiji, pod poveljstvom brigadnega generala Hitošija Imamura, Hitoši Imamura je bila prej poverjena pomembna naloga v okviru japonskega glavnega stana. Bil je tudi drugi poveljnik glavnega stana vojske, ki operira v Kwantungu. Začasno bo general Imamura v Nizozemski Indiji opravljal tudi posle generalnega guvernerja.

Nizozemska vlada pobegnila z Jave v Avstralijo

Rim, 10. marca s. Angleška poluradna agencija poroča iz Adelaide v Avstraliji, da so tjakaj dospeli van Moock in 14 članov nizozemske vlade, ki so zapustili Javo ter odleteli z letalom iz Bandoenga.

Konec nizozemskega imperija

Tokio, 10. marca s. Agencija Domej piše v komentarju o kapitulaciji Nizozemske Indije, da se je s predajo njenih sil kolonialni imperij Nizozemske, ki datira od leta 1602, zrušil v vzhodni polobli. Od leta 1602 je nizozemski narod sistematično izkoriščal azijski narod, tako da so ta štiri stoletja nizozemskega vladanja eno najbolj žalostnih poglavij v zgodovini Vzhodne Azije. Ko sta Slam in Francoska Indokina sprejeli sodelovanje z Japonsko v interesu miru, je Nizozemska Indija trmoglavno in slepo stopila na stran sovražnikov Japonske in pristila japonskega ministrskega predsednika Tojo, da je 21. januarja v parlamentu izjavil: Če se bo Nizozemska Indija še naprej upirala Japonski in sodelovala z Anglo-Američani, jo bomo brez oklevanja potolkli.

Agencija Domej omenja, da je japonska ofenziva proti Nizozemski Indiji, ki se je pričela v prvih dneh januarja, dosegla svoj vrhunec, ko je bila zavezniška angleška, nizozemska in ameriška mornarica dejansko odstranjena z bojišča z bitkami dne 27. in 28. februarja in 1. marca pred Batavijo, Sumatro in v ožini Sundu, ko je bilo potopljenih 6 sovražnih križark, med njimi težka ameriška križarka »Howtong«, ena angleška križarka in dve avstralski križarki ter več drugih križark in rušilcev nizozemske mornarice, dočim je bilo pri Javi potopljenih 7 podmornic in 8 sovražnih rušilcev.

Takoj po uničenju sovražne mornarice so se dne 1. marca izkrcali močni oddelki japonske vojske na več točkah otoka Jave kljub močnemu odporu sovražnika. S pomočjo letalstva, ki je bombardiralo strateške točke otoka, je japonskim silam

sta bila zasedena 20. februarja Tandioeng in Karang na otoku. Prvi napad velikega sloga na otok Javo je bil 3. februarja, ko so močne skupine japonskih letal silno bombardirale Surabajo in uničile ali sestrelile 85 sovražnih letal. Obenem s sodelovanjem letalstva in japonske mornarice, ki je operirala v Javajskem morju in potopila dve nizozemski križarki ter poškodovala tretjo vrsto »Marbleate«, je bil drugi letalski napad na Surabajo dne 5. februarja, ki ga je izvedlo letalstvo japonske mornarice in uničilo ali sestrelilo 26 nizozemskih in ameriških letal, dočim je letalstvo vojske uničilo 7. in 8. februarja 67 sovražnih letal v Palembangu.

Japonske čete zasedle prestolnico Birme

Padec Ranguna pomeni obenem hud udarec Čangkajskovi Kitajski

Bangkok, 10. marca. V New Delhiju je bilo službeno objavljeno, da so se angleške imperialne čete umaknile iz Ranguna 7. marca.

Tokio, 10. marca s. Zadnje vojaške vesti in zlasti poročila o padcu Ranguna so listi objavili z velikim poudarkom. Tisk potrjuje zlasti politični pomen zavzetja Ranguna, s čimer se bodo Birmanci zavedli jasne stvarnosti položaja. Zavzetje mesta je obenem hud udarec za Čungking, ki je odrezan od zaveznikov. »Niči Niči« zatrjuje, da se je baklja birmanske neodvisnosti prižgala v Rangunu, omenja govor Toja z dne 22. januarja in izjavlja, da vlada v Rangunu vzpet red in da se bo s pomočjo japonskih čet lahko uresničila birmanska neodvisnost. List »Asahie« piše, da je letališče Minkalador med Rangunom in Pegujem, ki so ga zasedli Japonci, najvažnejše letalsko oporišče Birme.

Tokio, 10. marca s. Po zavzetju Ranguna se je japonsko letalstvo potopilo 4 važnih letalskih oporišč, ki se nahajajo v okolici mesta.

Novi angleški poveljnik v Birmi

Rim, 10. marca s. Iz Novih Delhijev se doznava, da je bil namesto generala Huttona imenovan za poveljnika imperialnih čet v Birmi divizijski general sir Harle Alexander.

Poziv filipinskega generala

Tokio, 10. marca s. General Emilij Ricard, ki je oče gibanja za neodvisnost Filipinov, je po radiu iz Manille pozval vse Filipince k sodelovanju z Japonci pri obnovi otoka. Predvsem se je obrnil do vojakov, ki se še upirajo na polotoku Batangu. Dan, ko je Japonska napovedala vojno Ameriki in Angliji, je rekel Ricardo, bo zapisan v zgodovini kot dan pričetka nove dobe za Filipine.

Po sovjetski metodi

Rim, 10. marca s. Agencija Reuter poroča iz Melbourne, da so avstralske vojaške oblasti dobile pooblastilo, da lahko popolnoma uničijo, kjer je to potrebno, železniške proge, kanale, vodovodne naprave, letališča, pomole in arzenale.

Pomen zasedbe Jave in Sumatre

Tokio, 10. marca s. Listi doznajajo z Jave, da japonsko zasedanje otoka napreduje v vseh predelih, ne da bi naletelo na odpor sovražnika. Lahko se zdaj reče, da se zasedba otoka zaključuje. Listi poudarjajo, da grozi neposredna nevarnost tudi Bandoengu. List »Asahie« piše, da bosta Amerika in Anglija z izgubo Sumatre in Jave zelo prizadeti zaradi pomanjkanja petroleja in kavčuka in se bo v teh dveh državah zaradi tega poslabšal položaj v tozadevnih industrijah, dočim bodo te surovine zagotovile Japonski obilne rezerve, pa naj traja vojna še tako dolgo.

Na Novi Gvineji

Sidney, 10. marca s. Po poročilu dopisnika lista »Sidney Herald« so zavezniške čete izpraznile mesto Salamua, potem ko so uničile vse naprave. Bojne ladje so bombardirale mesto Lae obenem z 12 težkimi japonskimi bombniki. Tudi to mesto je bilo po uničenju vseh važnih naprav izpraznjeno. Kraj, kjer so se Japonci izkrcali na severni obali Nove Gvineje, je samo

Bilanca uspehov japonskega letalstva

Tokio, 10. marca s. Letalske sile japonske vojske so na fronti v Birmi do 15. februarja uničile 643 sovražnih letal. Od teh je bilo 364 sestreljenih v letalskih spopadih, 279 pa uničenih na posameznih letališčih. Ko so se pozneje operacije razširile na Javo, so letalske sile japonske vojske v času od 16. februarja do 7. marca uničile nadaljnjih 282 sovražnih letal. Od teh je bilo v letalskih spopadih sestreljenih 55, na posameznih letališčih pa uničenih 227. Zelo verjetno je, da je bilo posebno nad zapadnim delom Jave sestreljenih še mnogo drugih sovražnih letal, vendar teh sovražnih izgub zaradi oblačnega neba ni bilo mogoče natanko dognati.

Costobesedni ameriški general

Rim, 10. marca s. V govoru ob sprejemu na občini v Sidneyju je general Gordon Bennet, ki je pobegnil z Malajskega polotoka, izjavil: »Ko se bomo srečali z Japonci v Avstraliji, in sedaj menim, da jih bomo gotovo srečali, sem popolnoma prepričan, da se bo borbeni duh avstralskega naroda docela izkazal in bo z njim sovražnik premagan. Ne bomo se vdali, borili se bomo do smrti!«

Bennet, ki je imel že priliko za srečanje z Japonci na Malaji, pa se je tedaj raši umaknil na varno, je zaključil svoj govor rekoč da morajo Avstralsci držati daleč japonska letala od obljudenih predelov. Očitno govori kot poznavalec stvari, dobro vedoč, kaj se običajno dogodi po obisku japonskih letalcev.

Letalski napad na Pearl Harbur

Tokio, 10. marca s. Cesarjski glavni stan naznaja, da je japonsko letalstvo 4. t. m. nenadno napadlo Pearl Harbour in bombardiralo ter poškodovalo arzenal. Japonska letala so bila močno obstreljevana s protiletalskim topništvom, tola niso utrpele nobene škode. Japonske pomorske čimnice, ki operirajo v vodah Nizozemske Indije in Indijskega oceana, so potopile in poškodovale od 1. do 8. marca 52 sovražnih ladij s skupno 210.000 tonami.

Vojna na morju

Buenos Aires, 10. marca s. Mornariško ministrstvo v Washingtonu je objavilo, da je bila potopljena v bližini zapadne obale Atlantskega Oceana brazilska ladja »Arabatene«, ki je bila v severnoameriški službi. Napadena je bila preteklo soboto med 22. in 24. uro 70 milj daleč od New Port. Ladja je bila na poti v Zedinjene države; natovorjena je bila z malone 10.000 tonami premoga.

Quisling o norveški politiki

Oslo, 10. marca s. Na zborovanju norveške nacionalne stranke v Skienju je ministrski predsednik Quisling govoril in poudaril, da je stara Norveška velična politika, ki bi privedla državo neizbežno v propad in da je nacionalno gibanje vedno skušalo napotiti vlado na pravo pot. Danes moramo uporabiti silo, je izjavil Quisling, kar gotovo ni v korist nacionalne unije, temveč zato, da rešimo državo. Govorec o novi Evropi je Quisling izjavil, da Norveška odstranjuje vse vezi, ki so jo vezale z interesi plutokratskih sil in je odločena postati odločen čimtelj in lojalno in dejansko sodelovati z evropskimi državami, ki jih vodijo sile osi.

Omejitev gibanja Židov v Bolgariji

Sofija, 10. marca s. S posebnim ukrepom je bilo Židom prepovedano svobodno kretanje po Bolgariji. Za potovanja iz enega kraja v drugega si bodo morali oskrbeti posebno dovoljenja policijskih oblasti.

Kar se tiče škode, ki je bila prizadejana sovražnim pomorskim silam, ugotavljajo, da so letala japonske vojske zažgala neko križarko, tri nadaljnje križarke, en rušilec in 3 večje tovorne parnike pa hudo poškodovala. Tudi kar se tiče sovražnih izgub na morju, so verjetno večje kakor kažejo japonski podatki, ker vseh sovražnih izgub še ni bilo mogoče do kraja ugotoviti. V prvih treh mesecih sovražnosti so japonske letalske sile, ki sodelujejo z japonsko vojsko pri njenih operacijah na raznih bojiščih, razdejale nad 400 tankov, oklopnih avtomobilov, strojev in železniških vagonov.

Malo gospodarstvo postaja panoga

Program Zveze društev „Mali gospodar“ — Rejci pred novo sezono in preskrba krme — Zveza društev „Mali gospodar“ v novih prostorih

Ljubljana, 10. marca

Organizirano delo rejcev malih živali zdaj že lahko imenujemo posebno gospodarsko gibanje: stremenje po izboljšanju tako znanega malega gospodarstva. To gibanje ni pomembno le v sedanjih razmerah, temveč služi splošnemu pospeševanju gospodarstva za daljšo dobo. Program tega organiziranega dela je mnogo obširnejši kakor se zdaj nepoučenim. Če so se morda kdaj prej rejci, združevali v svojih društvih, je bil delokrog društvenega dela precej tesno omejen. Delo „Malega gospodarja“ je pa mnogo obširnejše; streme ne le po razširitvi rejce malih živali v mestih in na deželi, temveč po splošni ureditvi malega gospodarstva v vsej pokrajini. To pa ne pomeni le strokovnega pospeševanja rejce malih živali, temveč ureditve vsega gospodarskega dela v zvezi z rejo, da bodo čim večje splošne gospodarske koristi; v malo gospodarstvo torej spada tudi čim bolj racionalno izkoriščanje krme, pridelovanje krmil, predelava surovin, ki jih daje prireja, vnovčevanje prireje, izdelkov itd.

Zato mislimo, da to gospodarsko gibanje zasluži posebno pozornost vse javnosti, če ga bomo razumeli ter se zavedali njegovega velikega pomena, ga bomo tudi podpirali ter kolikor je pač posamezniku mogoče, sodelovali pri njem. Zaradi tega opozarjamo ob tej priliki na program Zveze društev „Mali gospodar“, zlasti še, ker se začnejo nova sezona dela rejcev in ker se širokopotežno izpolnjuje organizacija Malega gospodarja po vsej pokrajini. Zveza je imela doslej svoje društvene prostore v Gosposki ulici, pred tedaj se je pa preselila na Gallusovo nabr. 33 in v nedeljo je bila prva seja v novih prostorih. Seja je imela značaj male slovesnosti, ker so bile zastopane tudi oblasti.

Predsedoval je predsednik zveze dr. J. Koren. Kot zastopnika oblasti sta bila navzoča svetnik inž. Oblak in inž. Greif; zastopala sta kmetijski oddelek Visokega komisariata. Predsednik je otvoril sejo z željo, da bi se društveni delavci sestajali v novih prostorih vedno pri složenem delu. Predsednik ljubljanske podružnice D. Grabnar je prikazal v jedrnatem poročilu sedanje delo zveze in njen program. Opozoril je na nujne ukrepe, ki so potrebni ob začetku nove sezone. Po njegovem poročilu se je razvila živahna razprava in splošna je bila čela vrsta koristnih predlogov. Veliko pozornost so zlasti posvetili preskrbi krmil. O posameznih predlogih bo treba spregovoriti posebej.

Zveza društev „Mali gospodar“ je štela prej, ko se je njen delokrog raztezal na širše ozemlje, skoraj 40 društev. Zdaj jih

šteje 6: ljubljansko, novomeško, velikaško, ribniško in ješko podružnico ter Zeleničarsko gospodarsko zadrugo (Zegoza). Ustanovljena je čela vrsta pripravljajnih odborov za ustanovitev podružnic v številnih večjih dolenskih in notranjskih krajih. Organizacijsko delo Malega gospodarja potrebuje posebno pobudo in podporo na celem. Izkazalo se je, da navadno ni primerljiv uspehov, če pobude ne prihajajo iz ljubljanske. Program zveze je, da bi se organizacijsko omrežje čim bolj gosto razporedilo na deželi in da bi prišlo do splošne ureditve malega gospodarstva v vsej pokrajini. V ta namen bi bilo potrebno širše vzgojno, poučevalno delo. Organizirali bi naj predavanja na vseh šolah v podeželskih krajih. Predavanja bi naj bila zaključena tečaji. Udeleževali bi se jih naj zlasti mladina. Oblasti bodo naprosene, naj bi moralno in gmočno podprle to delo na deželi, kakor tudi naj nudijo moralno podporo pri ustanavljanju podeželskih podružnic. Ljudstvo je treba poučiti in mu nuditi možnosti, da bo čim bolj racionalno izkoriščalo vse, kar daje prireja. Za zadeve malega gospodarstva je treba buditi zanimanje zlasti zdaj, ko je ljudem lažje dopovedati, kako potrebno je smotrno gospodarsko delo ter da si lahko zelo pomagajo z rejo malih živali. Mnogo bi bilo zamujenega in najbrž ne bo nikdar več tako ugodne prilike za propagandno in organizatorno delo kakor zdaj.

Nujno potrebno je treba takoj rešiti vprašanja, ki nastopajo ob začetku nove sezone, predvsem preskrbe krmil. Tako je treba že zdaj poskrbeti, da bo letos pridelane dovolj krme za rejo malih živali. Če ne bomo temu posvetili dovolj pozornosti, bo jeseni vsa reja malih živali ogrožena. Ker rejci ne bodo mogli več prerediti živali. Posebno nujno pa je, da perutninarji dobe za čas pomladnega valjenja potrebno piko, dovolj bogato na hranilnih snoveh. Ne bo tudi tako lahko preskrbeti valilnih jajc. Vendar pa kaže, da bo to vprašanje zadovoljivo rešeno, saj mu posvečajo oblasti veliko skrb. Prav tako oblasti kažejo razumevanje za ustanavljanje rejckih središč in zveza bo napela vse sile da bo začelo čim prej delovati več rejckih središč, ki bodo zalagale rejce z dobrimi piemenskimi živalmi.

Vsa razprava je pokazala, da se naši organizatorji rejce malih živali posvečajo svoji nalogi z vso resnostjo, veliko delavnostjo in vsega priznanja vredno poštrevnostjo. To uvidevajo tudi na pristojnih mestih, zato smemo pričakovati, da jih bodo podpirali tudi v novi sezoni in upoštevali njihove predloge.

Kršiteljev člena 7 je še vedno mnogo

Včeraj se je zagovarjala čela vrsta obtožencev zaradi prestopkov po uredbi o maksimiranju cen

Ljubljana, 10. marca

Razprave proti kršiteljem določb uredbe o maksimiranju cenah se tudi v novi poslovni dobi ob ponedeljkih v dvorani št. 79. Letos sodi te prestopke pred okrožnim sodiščem sodnik poedinec s. o. s. Sporn ki je zelo ekspektiven in se v teku enega razpravnega dne izvrši pred njem čela vrsta obtožencev. Obtožnice je včeraj; zastopala državni tožilec dr. Hinko Lučovnik, medtem ko se večina obtožencev brani sama in si le uglednejši in premožnejši pokličejo na pomoč odvnetnika.

Značilno je za večino obtožencev dejstvo, da ne morejo ali vsaj nečesto razumeti, da zagrešijo prestopke po uredbi o maksimiranju cenah že samo s tem, če blago, ki so mu maksimirane cene, stavijo po višji ceni naprodaj. Kazniv je namreč tudi poskus in niti ni treba, da je bilo blago po višji ceni prodano. Dovolj je za kaznivost, če po kažemo voljo, prodati blago po višji ceni. Tako volja pa se očituje na primer tudi s tem, da blago razstavimo v trgovini ali izločimo, označeno z višjo ceno.

Trgovka R. R. je bila ovadena zaradi prekoračenja maksimalne cene pri prodajanju jajc in kruha. Nadzorni organ je izpovedal jasno njeno krivdo, vendar pa je obtoženka vztrajala pri tem, da je bil vse le nesporazum, ker je le za hip preobrnjeno zvedela za višino maksimalne cene. Obsojena je bila

zaradi dveh prestopkov po čl. 7. na 10 dni zapore in 200 lir povprečnine. S sodbice obtoženka ni zadovoljila: »Ne čutim se krivo in ne morem priznati pravičnosti.« Z zadevo se bo bavilo še vzklidno sodišče.

Dva zaradi oranžade San Pelegrino
Znana italijanska trdnjava San Pelegrino se je kmalu po zasedbi pojavila na našem trgu s svojo oranžado in mineralno vodo. V Kolodvorski ulici si je našla agilenega zastopnika in ima danes v Ljubljani že 1600 detajlnih razpovedalcev. Ko se je pojavila njena oranžada v Ljubljani, je bila z nadzornikom Prevoda kar ustno dogovorjena dovoljena prodajna cena za četrtlitrsko steklenico v detajlni razprodaji kasneje pa je Visoki komisariat pisмено odredil za pet centesimov nižjo ceno. Zastopnik se je sicer brž potrudil, da bi pisмено in po svojem zastopniku obvestil svoje odjemalce, toda nadzorni organi so bili v nekaterih primerih hitrejši, in tako je prišlo da sta se včeraj kar dva prodajalca zagovarjala zaradi predrage prodaje oranžade.

Prva je bila na vrsti V. M., ki je bila tožena zaradi dveh prestopkov predrage prodaje oranžade — po 240 namesto po 235 četrtlitra — in prestopka prekoračenja cene sira. Zaslusne priče in zastopnik trdnice San Pelegrino v Ljubljani pa so

zadevo z oranžado pojasnili tako, da je bila obtoženka prav za prav kriva le v enem primeru. Jaz se zelo trudim da izpolnjam vse naredbe Visokega komisariata; v nekaj dneh se je izvršilo pri meni okoli 20 preglednikov in so našli le to malenkost, za katero sem bila v opravičljivi zmoti, ker se nisem vedela za spremembo, je zatrjevala obtoženka. Njen zagovor se je zdel tem bolj verodostojen, ker se je tudi glede sira izkazalo, da ovadba ni bila utemeljena. Obsojena je bila le zaradi enega primera predrage prodaje oranžade, in sicer na 7 dni zapore in 100 lir denarne kazni. Plačati mora 100 lir povprečnine. Zaradi malenkostnega prestopka pa je sodnik v zvezi z njeno neoporečnostjo izrekel pogojno sodbico za dobo enega leta.

Gostilničarka A. F. se je morala zagovarjati tudi zaradi oranžade in sira. Zanj se je trudil njen zagovornik, ki je imel tem lažje delo, ker sta bili izpovedi obeh preglednikov zelo nesigurni. Tako je eden trdil, da je šlo za sir Gorgonzola, dejansko pa je bil Italpariz v bloku. Ovadba je temeljila na izjavi komaj k hiši prispele natakarice, ki je pregledniku izjavila, da se prodaja sir po 4 lire 10 dkg. Tudi soočanje med pričami ni prineslo razčiščenja. Glede sira je bil zaslišan izvedenec kavarner Maks Dolničar, ki je izjavil, da gostilničarji sira ne kupujejo na debelo, temveč le sproti ter ga prodajo le zato, da gostje rajši pijejo. Če je gostilničarka prodajala po izpovedbi nekega gosta sir po 2 litri porcije kakor je v gostilnah navada, ni prekoračila maksimalne cene.

Sodnik je gostilničarko v smislu § 280. oprostil, državni tožilec pa je prijavil priziv.

Ker je bil kupec mladoleten — tajna razprava

Na zatočno klop sta sedla nato neki državni uslužbenec in mlad fant. Zaradi mladostnosti slednjega je sodnik proglasil razpravo za tajno. Šlo je za prodajo in nakup riža. Zanimiva je zadeva v toliko ker je tožba poleg delanskega stanu po čl. 7. torej prekoračenja maksimalne cene, inkriminirala v smislu čl. 6. tudi samo prodajo. Trgovanje z rižem je razen na nakaznice sploh prepovedano.

Prodajalec je bil zaradi prestopka po obeh členih obsojen na 7 dni zapore in 200 lir denarne kazni, mladoletni kupec na na 100 lir denarne kazni. Riž, bilo ga je 50 kg, je sodišče zaplenilo v korist Prevoda.

Po čem prodajajo loj?

Mesarskega pomočnika D. K. in nteosovega očeta J. K. tožijo državni tožilec zaradi predrage prodaje loja, ki je postal zadnje čase zelo iskana maščoba. Obtožnica trdi, da je pomočnik prodal 5 decembra lani 160 kg topljenega loja za 60 lir, to je po 37,50 lire kilogram. Očetu pa, da je bil ponudil trgovcem in tovarnarjem sirov loj po 22 do 24 lire kilogram, kar vse je bilo znatno višje, kakor je dopuščala oblastveno določena cena.

Obtožba so določila ceno za loj že decembra 1940, in sicer za topljen loj 24 din kilogram, za surov pa 14 (četrdesni) do 18 (sedmici) din. Te cene kasneje niso bile izmenjene in so torej veljale še v času, ko je bila izvršena predmetna prodaja odnosa ko je drugoobtoženi ponudil loj trgovcem in tovarnarjem.

Kot se je izkazalo, da je treba za odločitev zaslišati tudi kupovalke loja, kateri je bajje pomočnik rekel, da »če ne bo kaj pravi glade cene, bo na ata naredile, je sodnik razpravo preložil za 14 dni.

Odbor za rodbinske doklade

Ljubljana, 10. marca

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je glede na svojo navedbo o poslovanju posebne blagajne za izplačevanje rodbinskih doklad in glede na predloge prizadetih ustanov imenoval naslednji odbor za rodbinske doklade: dr. inž. Viktor Masera, dopisnišček Visokega komisariata (predsednik); dr. inž. Peter Carra, predstavnik Narodne fašistične stranke; cav. uff. rag. Fr. Grassa, predstavnik glavnega računovodstva Visokega komisariata; inž. Evgen Baraga, predstavnik inspekcije dela; cav. dr. Silvij Marchesoni, strokovnjak Visokega komisariata pri Pokrajinski zvezi delodajalcev; narodni svetnik Elija Vaglinio, strokovnjak Visokega komisariata pri Pokrajinski delavski zvezi; Karel Potodnik, zastopnik stanovske organizacije delodajalcev; Jurij Stanek, zastopnik stanovske organizacije delavcev; dr. Mirko Kuhelj, ravnatelj Zavoda za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine.

Po čl. 19. navedbe o dopolnilnih določbah k ustanovitvi posebne blagajne za izplačevanje rodbinskih doklad je naloga tega od-

bora: 1) da nadzoruje posebno blagajno za izplačevanje rodbinskih doklad; 2) da pregleda letni poslovni uspeh in predlaga Visokemu komisariatu, za kaj naj se namenijo razpoložljivi presečki; 3) da podaja predloge o splošnih vprašanjih, tičečih se rodbinskih doklad in o njih razvrstitvi na druge skupine delojemalcev; 4) da oddaja mnenje o nesoglasjih, ki bi nastala pri uporabljanju predpisov o rodbinskih dokladah; 5) da odloča o pritožbah glede prispevkov in doklad.

Enoten obed v gostinskih obratih

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XX št. 291, glede na svoje navedbe z dne 7. oktobra 1941-XX št. 124. z dne 29. oktobra 1941-XX št. 140 in z dne 15. decembra 1941-XX št. 177 in smatrajoč za umestno, spremeniti doslej veljavno ureditev porabe živil:

Čl. 1. V gostinskih obratih se uvaja enotni obed za večerjo ob sobotah ter za kosilo in večerjo ob nedeljah.

Čl. 2. Enotni obed je sestavljen takole: a) testenine v juhi ali same, b) obrok sodevja ali zelenjave, c) obrok sadja, pri čemer je izključena posrežba z mesom kakršne koli vrste in priredbe, z ribami, z jajci ali s sirom.

Čl. 3. Razveljavlja se točka e) člena 3. navedbe z dne 7. oktobra 1941-XX št. 124 o prepovedi oddajati ob sobotah, nedeljah in ponedelkih juhe s testeninami ali rižem ali z drugimi racionaliziranimi živili za zakuho.

Čl. 4. Cene za obede iz navedbe z dne 29. oktobra 1941-XX št. 140 se znižujejo sorazmerno z manjšo vrednostjo obroka iz točke b) gornjega člena 2, kolikor se nanašajo na jed s prilogo iz člena 2. navedbe z dne 7. oktobra 1941-XX št. 124.

Čl. 5. Člen 1. navedbe z dne 15. decembra 1941-XX št. 177 se spreminja takole:

Meso se sme prodajati ob naslednjih dnevih: ob sobotah in nedeljah: goveje meso (vštevši telečje); ob ponedelkih, torkih, sredo in četrtkih: gnatati, prekajeno svinjsko meso, tlačenke in klobase volče, konjsko meso in perutnina; ob torkih: sveže svinjske meso, ovčje in kozje meso; ob vseh dneh v tednu: drobovine, kunčje meso, dakasta in pernata divjačina.

Bl. 6. Prvi odstavek člena 4. navedbe z dne 15. decembra 1941-XX št. 177 se spreminja takole:

Restavracije, gostilne in krčme in drugi gostinski obrati smejo oddati jedila pripravljena z mesom samo ob dneh iz gornjega člena 5, ko je dovoljena prodaja take vrste mesa izzveniš pri večerjah ob sobotah ter pri kosilu in večerji ob nedeljah, za katere je po predpisih člena 2. te navedbe prepovedana posrežba z mesom kakršne koli vrste in priredbe.

Čl. 7. Vse te navedbi nasprotujoče ali z njo ne združljive določbe se razveljavljajo.

Čl. 8. Za kršitve določb te navedbe se kaznujejo, če ni dejanje huje kaznivno, prodajalec in kupec, kakor tudi obratovalce gostinskega obrata in gost upravnio po posebnem postopku določenem v navedbi z dne 26. januarja 1942-XX št. 8, v denarju od 100 lir do 1000 lir, v hujših primerih pa z zaporom do dveh mesecev. Poleg tega se lahko odredi tudi časni ali trajni odvzem obrtne pravice.

Čl. 9. Ta navedba stopi v veljavo dne 14. marca 1942-XX.

Ljubljana, 5. marca 1942-XX.

Visoki komisar Emilio Graziosi

Radio Ljubljana

SREDA, 11. MARCA 1942-XX

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Pestra glasba, v odmoru napoved časa. 8.15: Poročila v italijanski. 12.15: Klavirski duo Seifert-Demšar. 12.40: Orkester pod vodstvom Angela De Angelisa. 13.: Napoved časa — poročila v italijanski. 13.15: Komunijske glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20: Adamčev mali orkester. 13.30: Pestra glasba. 14.: Poročila v italijanski. 14.15: Komorni zbor pod vodstvom D. M. Štjanca. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.15: Koncert violončelista Cende Šedlbauerja, pri klavirju Marjan Lipovšek. 17.45: Simfonična glasba. 19.: Tečaj italijanske poučje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Romance in melodije. 20.: Napoved časa in poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.40: Orkestralna in vokalna glasba pod vodstvom Petralia. 21.20: Predavanje v slovenščini. 21.30: Godalni orkester pod vodstvom Manna. 22.10: Koncert pianistke Glanline Rota. 22.45: Poročila v italijanski.

Rok za osebne izkaznice podaljšanje

Ljubljana, 10. marca

Visoki komisariat obvešča: Rok, v katerem morajo občne ukrentiti vse potrebno za izdajo osebnih izkaznic osebami, ki so omenjene v odredbi Visokega Komisariata z dne 24. januarja t. l. št. 7, je podaljšanje do 20. t. m.

Beleznica

KOLEDAR

Danes: Torek: 10. marca: 40 mučencev; Makarij.

DANASNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Neopravičena ura.
Kino Union: Car arene.
Razstava mojstra Fr. Kralja in generacije najmlajših v galeriji Obersnel na Gosposvetiškem cestu.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Sušnik, Marjin trg 5, Kuralt, Gosposvetška cesta 10, Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

Dr. Odon Planinšek

Ljubljana, 10. marca.

Skoro ni mogoče verjeti: dr. Odon Planinšek mrtev? Človek, ki je bilo v njem toliko življenja in si ga že ni bilo mogoče drugače predstavljati kakor delovnega, veseliga in živahnega, je nenadoma omahnil? Težko je verjeti in vendar je bolesta nova resnica. Star komaj 38 let je v nedeljo za vedno zatisnil svoje oči.

Pokojni je bil znan kljub svoji mladosti daleč preko ožjih meja svojega poklicnega in družabnega dela. In mirno moremo trditi, da pokojnik kljub tako širokemu znanju ni imel med nami resnega nasprotnika. Saj je vsakega s svojimi osvajačim nastopom in s svojo prepričljivo besedo razorožil in izladil vsako bodočo opogovora, ki bi morda mogla zagreniti odnose med njim in njegovim prijateljem, znancom ali sobesednikom.

Mlad je umrl dr. Odon Planinšek. njegove zaslugе pa so že znane. Poklicno se je po dovršitvi pravnih študijev v Ljubljani posvetil najprej odvjetništvu in bil je nekaj časa pripravnik v Ormožu. Kmalu pa je prestopil v sodno službo in iz Maribora ga je službena pot vodila v Smederevsko Palanko in v Kozje. Po ustanovitvi okrožnega sodišča v Murski Soboti je bil imenovan za sodnika tega okrožnega sodišča.

Velik sloves in spoštovanje si je dr. Odon Planinšek pridobil zlasti med sportniki in znan je bil v sportnem svetu vse bivše Jugoslavije. Izredno agilen in navdušen za sportno mladino se je že kmalu uveljavil v sportu. Največje zaslugе si je pridobil kot sodelavec ISSK Maribora, katerega soustanovitelj in dolgoletni tajnik je bil pokojni z vsem srcem in silami. Njegovo delo pa ni bilo okrožno in s svojega odgovornega mesta je izredno veliko storil za ves sport na Slovenskem. Njegovi vplivi so segali celo v Prekmurje, kjer se je prav tedaj začel v okviru SK Mure razvijati sportni pokret. Uspehi so mu prinesli še odgovornejša dolžnost in kmalu je v Mariboru vodil medklubske sportni odbor, sodeloval je v Ljubljanski sportni podzvezi, kot sodnik pa je bil s svojo piskalko priljubljen povsod.

V zadnjem času se je dr. Odon Planinšek že počasi umikal iz vrst aktivnih sportnikov in se vedno intenzivneje posvečal svojemu poklicu. Toda sportnikov ni pozabil in njihovo delo je budno spremljal. Veselil se je vsakega napredka, vsake zmage, navduševal jih je pri vsaki tečajnejši oviri.

Dr. Odon Planinšek zapušča širok krog prijateljev in znancev, ki ga bodo ohranili v najlepšem spominu. Njegova pretrana smrt jih je presenetila in prizadela, da bodo težko občutili izgubo. Pokoj njegovi duši, njegovim hudo prizadetim svojcem pa naše iskreno sožalje.

Pogreb pokojnega dr. Odona Planinška bo jutri ob 4. popoldne iz kapelice Sv. Andreja na Zalah na pokopališče k Sv. Križu.

Naše gledališče

DRAMA

Torek, 10. marca ob 17.30: Rokovnjači. Red Torek.

Sreda, 11. marca ob 17.30: Voda. Red A. Cetrtek, 12. marca ob 17.30: Človek, ki je videl smrt. Red B.

Abonenti reda Torek bodo imeli drevi ob 17.30 uri uprizaritev Govekareje ljudske igre »Rokovnjači«. Določa obsega osen slik, ki slikajo usodo rokovnjaškega poglavarja Nandeta in njegove tolpe. Dejanje se godi leta 1810, v Kaniuku in njegovi okolici. Razbojniška tolpa je pejala naziv »Rokovnjači« iz ljudskih ust, ki je verovale, da nosi vsak Rokovnjač v malhi opaljeno otroško roko, s pomočjo katere se lahko napravi nevidnega. Igrali bodo: Nandeta-Gregorin, v ostalih vlogah: Jan, Koluta, Cesar, M. Boltarjeva, Drenovec, J. Kovič, Simčičeva, Marija Vera, Gale, Peček, Starčeva, Plut, Brežigar, Bratina, Kosič, Raztresen, Orel, Rakarjeva, V. Krišnik, Milan Skrbinič, Lipah, Kralj, Nakrst, Presetnik, Potokar, Raztresen, Nada Stritarjeva, J. Boltarjeva. Režiser prof. šest. Šcenska glasba: Viktor Parma.

OPERA

Torek, 10. marca ob 17. uri: Sv. Anton, vseh zaljubljenih patron. Red B.

Sreda, 11. marca ob 17. uri: Don Pasquale. Red Sreda.

Benešovo opereto »Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron« bodo pelli drevi ob 17. uri za red B. Delo ima tri dejanja. Besedilo sta napisala Armand in Balda. V operi nastopajo: Zupan Matije — Zupan, Lenka, njegova hči — Barbičeva, Hela Pridova, majlonarka — Japljeva, Tino, Klement, tenor — B. Sanci, Riba, reporter — M. Sanci, Pavel Tomc — Janko, Maruša — Poličeva, obinski stražnik — Rus, godec — Simončič, Dirigent Rado Simoniti, koreograf inž. Golovč.

Abonenti reda Sreda bodo imeli v sredo ob 17. uri predstavo Donizettijeve komične opere »Don Pasquale« v sledeči zasedbi: Pasquale — Boletto, Malatesta — Janko, Ernesto — Šlaločev, Norina — Mlejnikova. (Ker je Ivančičeva težko bolela, je prevzela njeno partijo Norine Mlejnikova, ki jo je pela tudi že na premieri) — notar — Jehnikar, Dirigent Anton Nafat, režiser Robert Primorčič, inscenator inž. Franz.

Slovo

Ce hodi človek pod drevesi, na katerih še visi nekaj orumenelih listov, ko se povsod za njim širi vonj na tleh gnajočega listja in če sliši za seboj šelest po sledi hitečega psa, mu naprtita lepota in medlo sijajoče sonce večje breme, nego ga more nositi. Vse to se mu namreč prikazuje v mislih kot vtelesenje prikazni, ki stopi včasih tudi pred najpomembnejšo dušo in pravi: Smrt! A kaj potem?

Ob takem dnevu ni mogoče nikamor zaleti se. Ni nekako primeren čas, da bi človek razmišljal o posvetnih rečeh, o svetu, ki se ga neprestano dotika Smrt, pa tudi o razliki med srečnim in nesrečnim življenjem ni mogoče razmišljati, ker se zdi, da so telesne naslade in muke, bogastvo in revščina v šelestu orumeneliga listja sestre.

Blede sveče življenja migljajo v pričakovanju, da dogore in se spoje s temo. Ob takem dnevu je nebo največja tolažba, kar je more človek biti deležen. Čeprav namreč vznjuba v njem grozo misel, da nebo nikoli ne zaide, vendar dovoljuje svojim očem, da se ozirajo nanj tako dolgo, da zagledajo vrh večnosti. Ta je vedno tako visok, svoboden, z videzom nesmrtnosti, kakor da je ustvarjen iz vseh teh odpisanih duš, ki so se dvignile iz mrtvih listov in teles.

Ob takem dnevu sem v Kensingtonskem parku opazoval posiljanje dveh ubogih duš. Sedela sta tesno objeta v mračnem kostanjevem drevoredu visok, krepak možič in blede šibko deklet. Nč posebnega ni bilo na njih — možki je bil običajen tip trgovca, deklet pa najbrž vgojiteljica. Sedela sta tako nepremično in govorila tako tiho, da sem malone pozabil na nju,

kajti ob takem dnevu se v človeku ne oglašajo preveč zanimanja za bližnjega. Naenkrat sem pa opazil, da sta vstala. Napol ju je zakrival kostanj, čigar široki listi so bili podobni rokam, iztegnjenim proti bledemu solncu. Stala sta blizu skupaj, ne da bi vedela zame. Ko sta se tako gledala, je bilo v njunih očeh nekaj, kar je moralo človeku pretresti srce. Nobenega dvoma ni bilo, da umira tam globoko v njunih očeh življenje... umira tvoj, kakor orumenelo, listje, ki bo zdaj zdaj padlo z drevesa. In spoznal sem takoj jasno, kakor da je stopila vsa njuna zgodba živo predme, da je to njuno zadnje srečanje. Neka usodna sila ju je ločila in čeprav niti on, niti ona tega nista priznala, sta oba dobro vedela, da se posiljavata za vedno.

— Ali mi boš pisal?

— Ko se vrnem...? ...?!!

Toda te besede sta izgovarjala tako, kakor da bi vse besede sveta ne mogle nuditi utehe dvema krvavečima srcema, ki si prizadevata medsebojno tolažiti se. Iz njunega pogovora je sledilo, da nista bila zakonca, toda iz načina, kako sta se dotikala in gledala, je bilo razvidno, da je to posiljanje dveh, ki sta se ljubila. Zadnji njuni dotiki in pogledi so bili polni strasti in tresljajev življenja. Dekle je imelo na prsih zlat križec in ta čas, ko je fant govoril, so se njeni drobni prstki pogiravali s križcem in ga neprestano obračali, najbrž ne da bi se zavedali, da kaj drže. Dekle je imelo okrog vratu ovit tudi ovek žametast trak in ko se ga je fant nežno dotaknil, so njene kakor cvet lanu blede modre oči od blaženosti potemtele. Obraz, dvignjen k njemu, z udrtimi ličnimi kostmi, v okviru rjavih kodrov, ki so mu dajali tuj pečat, je spominjal na venčno rožo. Njene roke, ki so božale in ob-

jemale njegove rame, niso mogle mirovati, kakor tudi ne njen šepetajoči glas z nekoliko tujim prizvokom. A obraz tega krepkega moža — ta pogled je vplival name še posebno čudno — se je zviljal v krčevitih tresljajih kakor da hočejo vsi skupni spomini prodrati slabo krinko njegovega obraza.

To je moralo biti nekaj zares usodnega, da ju je ločilo, ko je njuno čustvo tako živo plapolalo. Ali pa je bila to zopet ena tistih bolečnih epizod, ko se je kruta pozanost imena in denarja

222.853 lir za sanacijska dela

Lanska asanacijska dela v naših krajih — Končana dela — Načrti asanacij

Ljubljana, 10. marca

Naša zdravstvena organizacija lahko s ponosom pokaže tudi na opravičeno delo, ki spada med sanitarno tehnične naloge. Tehnična dela — stavbna, vodovodna ita. — za izboljšanje splošnih zdravstvenih razmer, asanacije, so bila pri nas posebno potrebna, kajti, podeželski kraji so bili marsikje še zelo zanemarjeni. Posebno su množki kraji pogrešali dobro, zdravo pitno vodo. Asanacije pa zahtevajo posebno mnogo stroškov in uspešno delo je mogoče le, če je organizirano temeljito, širokoposežno in izvedeno po dobro premišljenem programu. Doktor nismo imeli higienikega zavoda, so bila sanitarno tehnična dela v naših krajih bolj slučajna in ne v okviru velikega programa smotnih asanacijskih del v vsej državi. Sanitarno tehnične naloge so bile poverjene inženjerem, zaposlenim pri državnih in samoupravnih tehničnih uradih. S tem ni rečeno, da delo ni bilo izročeno strokovnjakom, pač pa hočemo naglasiti, da so bile te naloge tehničnim uradom postranske ali ne vsaj najvažnejše, vključene v program vseh tehničnih del.

Sodelovanje zdravstvenikov s tehniko

Ko je začel delovati higienski zavod, je prevzel tudi sanitarno tehnične naloge. Razumljivo je, da pri tem delu morajo sodelovati tehniki z zdravstvenimi delavci, zato je HZ potreboval tudi tehnično usposobljeno osebje; zdravnikov se ne morejo odločiti pomoči ter sodelovanju tehničnih pri asanacijskih delih za zatiranje nalezljivih bolezni: in drugih podobnih. Zato je HZ moral dobiti poseben oddelek, ki ga zdaj imenujemo sanitarno tehnični. Vendar se je za zavod pečal za asanacijskim deli že pred ustanovitvijo sanitarno tehničnega oddelka. Prvo njegovo asanacijsko delo je bilo v Lukovici, kjer so se prejšnje čase pojavljala obolenja za legarjem. V vasi so sezidali lep zdravstveni dom, ki služi večji okolici. V programu asanacije vasi je bila tudi zdravstvena ureditev hiš, kanalizacija, ureditev gnojišč, greznic, stranišč in javnega vodnjaka. Vas je pa dobila tudi vodovod. Sanitarno tehnični oddelek je pa začel delovati ob koncu leta 1927., ko je bil nameščen inženjer. Oddelek se je izpopolnjeval počasi, ker je primanjkovalo kredita kakor tudi za vse drugo zdravstveno delo. Šele leta 1935. je imel oddelek nekoliko več osebja, da je lahko začel delati v večjem obsegu.

Načrti za asanacijska dela

Lani prve mesece je oddelek izdelal načrte za naslednja asanacijska dela: za rekonstrukcijo vodovodov na Raki in Starti Loku in za vodovod v Moravčah in Klančju; za javno kapnico v Tolčanih v občini Zagradec v novomeškem okraju; za asanacijo in zajetje studencev v Polju, v Rovčah (občina Studenec pri Krškem) in v Skocijanu; za asanacijo Bruhanje vasi (občina Videm-Dobrepolje) in za javno kopališče v šolskem poslopju v Kropolju (občina Videm-Dobrepolje).

Nekatera začeta dela

Lani prve mesece so bile v delu naslednje asanacije: vodovod za Kropo, Kamno go-

rico in Dobravo, prva etapa. Zasebni interesi so za to delo prispevali 41.889 din. — V Češnjicah, v občini Zagradec v novomeškem okraju je bila v delu asanacija in zajetje studencev. Prav tako v Moravčah, obč. Sv. Križ, v Rovčah (občina Studenec), v Skocijanu in St. Rupertu. Asanirali so še javni vodnjak v Bučki gori in končana je bila asanacija studenca v Češnjicah. Za dela v Rovčah so porabili 7886 din, v St. Rupertu 7324, v Češnjicah 3272, za nabavo vodovodnih cevi in stavbne gradiva za vodovod pri Sv. Križu so izdali skupno 40.345 din in za priključke črpalke pri vodnjaku v Artičah na električno omrežje 2.448 din.

Številne asanacije v Ljubljanski pokrajini

Po aprilu je oddelek izdelal številne načrte za mnoga asanacijska dela v pokrajini. Nekatera teh del so še posebno pomembna za izboljšanje zdravstvenih razmer na našem podeželju. Veliko skrb so posvečali zlasti preskrbi podeželskih krajev z zdravno vodo. Tako so izdelali načrt za čistilno napravo novomeškega vodovoda in glavni načrt za njegovo celotno rekonstrukcijo. V načrtu je tudi rekonstrukcija kočevskega vodovoda. Izdelan je bil načrt za rekonstrukcijo in študija za skupinski vodovod Rakitnica—Kočevje—okolica. Prav tako bo treba izboljšati črnomeljski vodovod in v ta namen so izdelali proračun za ojačenje in vodovodno čistilno napravo. Narejen je tudi načrt za dovod vode v črnomeljski zdravstveni dom. Pripravljen je načrt za kapnico pri zdravstvenem domu v Žužemberku. V delu je še več načrtov. Tako pripravljajo načrt za škocijanski vodovod, nekdanji je načrt za vodovod v Moravčah—Klančju—Sv. Križu (Ljubljanski okraj); skupinski vodovod ob njih dobili: Stična, Trebnje in Dobrič; pripravljajo tudi načrt za rekonstrukcijo ločnega vodovoda. Dela za preskrbo prebivalstva z zdravno pitno vodo so tudi priprave za začasno ureditev sterilizacije vode pri vodovodih v Novem mestu in Kočevju ter za končno ureditev sterilizacije vode pri šentvitskem vodovodu pri Stični.

Razni načrti

Med številnimi lani izdelanimi načrti je treba omeniti še naslednje. Izdelali so načrt za adaptacijo bakteriološkega oddelka v Novem mestu, skico za gospodarsko poslopje poštne kolonije na Rakitni in za preureditev občinskega poslopja v St. Vici pri Stični v zdravstveni dom. — Iz lani opravičenega dela sanitarno tehničnega oddelka je torej razvidno, da so povečali pozornost vsem vrstam asanacijskih del na podeželju, predvsem so pa skrbeli, da bi bilo prebivalstvo preskrbljeno z zdravno pitno vodo. To je razvidno tudi iz delu, opravljenega na terenu. Z zadovoljstvom moramo ugotoviti, da so posvečali veliko pozornost asanacijskim delom na Dolenjskem, kjer so najbolj potrebna.

Dela na terenu

Lani so trasirali skupinski vodovod Stična—Trebnje—Dobrič in vodovod Moravčec—Klančec—Sv. Križ. Opravili so meritve za vodovod v Logatcu, potrebne za

izdelavo načrta rekonstrukcije. Pregledan so številne podeželske vodovode: v Kočevju, Gaberju, Gorenjem Suhadolu, Metliki, Zabočju, Niževcu, Brezovici in drugje. Sanitarno tehnični oddelek je sodeloval pri komisijskem pregledu studencev za skupinsko vodovodno preskrbo Bele Krajine in v komisiji za vodovodna dela v Suhi Krajini.

Lani končana dela

Lani je bilo sezidano gospodarsko poslopje pri poštarnem domu na Rakitni. Končana so bila stavbna dela pri zdravstvenem domu v Žužemberku. Adaptirani so bili prostori za bakteriološki oddelek v Novem mestu. Končana je bila prezidava javnega kopališča v Metliki. Zgodno je morala biti ustavljena zidava zdravstvenega doma v Črnomlju. Stavba je bila sezidana do pritličja, betonirana je bila že železobetonska stropna plošča nad prizemljem. Končano je bilo delo za zajetje studencev v Moravčah in v Skocijanu, gotovo pa še ni delo za zajetje studenca v St. Rupertu.

Stroški za posamezna dela

Skupno so lani porabili do aprila 117.722 din za asanacijska dela, od srede aprila do konca leta pa 222.853 lir. Največ so porabili za zidanje gospodarskega poslopja pri poštarnem domu na Rakitni, in sicer skupno 90.053 lir. Na državna sredstva odpade 23.789, na prispevek iz sklada za zdravstveno zaščito učencev pa 66.264 lir. Precej izdatkov je bilo tudi za stavbna dela pri zdravstvenem domu v Žužemberku. Prispevek iz državnih sredstev je znašal 37.896 lir, iz pokrajinskih 23.577 in zasebni interesi so prispevali 25.295. Za preureditev oddelka je znašal državni prispevek 15.705 lir. Približno enaka vsota je bila izdana iz državnih sredstev za zdravstveni dom v Črnomlju, in sicer 15.206 lir. Za zajetje studenca v Moravčah so porabili skupaj 11.312 lir, in sicer je bil državni prispevek največji, ker so zasebni interesi prispevali le 158 lir. Več so pa zasebniki prispevali za zajetje studenca v Skocijanu, 1079 lir, iz državnih sredstev je pa znašal skupni izdatki 3032 lir. Manjši stroški so še bili za zajetje studenca v St. Rupertu, in sicer so prispevali samo zasebniki 2835 lir. Iz državnih sredstev so še končno porabili 495 lir za adaptacijo poslopja HZ v Ljubljani.

Od skupnih izdatkov odpade do aprila na državne prispevke 21.232 din, na banovinske 47.535 in zasebnih interesov 48.955 din. Od aprila do konca leta pa odpade na državne prispevke 106.193 lir, na pokrajinske 23.577, sklada za zdravstveno zaščito učencev 66.264 in zasebnikov 28.815 lir.

Asanacijska dela so bila lani nekoliko ovirana zaradi težavnih nabav gradiva in naraščanja stavbnih cen. Zaradi tega so morali pogosto predelovati proračune in načrte, podjetniki pa niso mogli vselej izpolniti prevzetih obvez. Kljub vsemu smo pa lahko zadovoljni tudi z delom tega oddelka. V primeri z delom v miru je bilo lani celo opravljenega mnogo dela.

Iz Ljubljane

— Ij 40 lepih dni! Stara vera je, čeprav se je že neštetokrat izkazalo, da je praznovanje, da se vreme ravna celih 40 dni po tem, kakšno je bilo na dan 40. mučnikov, 10. marca. Kakor vse kaže, se nam danes obeta najlepši dan, tako da si lepega vremena ne bomo mogli želeti. Toda, ali bo res ostalo 40 dni lepo vreme? Če ne bo več 40 dni ne dežja in ne snega, bomo lahko celo govorili o suši, čeprav smo se bali povodnji zaradi visokega snega. Davi je bilo malo pomrznjeno, sicer pa ni burje. Če bo ostalo še nekaj dni jasno, bodo morda jutra še mrzla, sicer je pa od dne do dne bolj očitno, da se bliža pomlad.

— Ij Umrlj so v Ljubljani od 27. februarja do 5. marca. Knez Franc, 77 let, čevljar; Kramar Zdenka, 20 let, dijakinja; Steska Flora, 23 let, hči profesorja; Colombo Etgardo, 59 let, restavratir; Klein Ana roj. Gregorič, 77 let, vdova višjega okrajnega komisarja; Furlan Vincencija, 34 let, zasebnica; Kunst Luka, 35 let, sin hišarice; Hren Ana, 86 let, zasebnica; Hajmerle Karol, 14 let, sin delavca; Pogacar Martin, 3 mesece, sin pleskarja; Arhar Josip, 49 let, mizar. St. Vid nad Ljubljano; Sušter Ivan, 62 let, pekovski pomočnik; Hrenova ul. 24; Brisko Franc, 77 let, delavec; Bolha Katarina, 45 let, zasebnica, brez stalnega bivališča; Potisek Pasqualina, 85 let, zasebnica; Zorc Ivan, 63 let, arhivski uradnik. — V Ljubljanski bolnici so umrli: Uloga Franja, roj. Zottler, 55 let, vdova monterja, Celovška cesta 48; Polenski Ignacij, 77 let, posestnik, Rožna dolina, C. VII-19; Rehar Radimir, 3 mesece, sin zasebnega uradnika, Slapničarjeva 9; Erzin Miroslav, 20 let, dijak, Zrinjskega c. 8; Malovrh Anton, 44 let, podpredsednik fin. kontrole, Božakovo 12, ob Metliki; Svigelj Ljumlja, 15 let, hči posestnika, Kozarje, obč. Dobrova; Mole Marija, 72 let, upokojenka tob. tov., Križevniška ul. 7; Prek Alojzij, 52 let, bivši knjigovoz, Karlovska c. 8; Korenčič Marija, 11 let, Rakek 134; Tassi Marija, 39 let, žena delavca, Metlika 196; Kolar Slav, 59 let, trgovec, Tavčarjeva ulica 25-a; Verbič Franc, 20 let, dijak, Tomačev 71; Podgornik Angela, roj. Vadal, 46 let, žena uradnika poštne hranilnice, Erjavčeva ul. 20.

— Ij žilivske nakaznice za marec so razdeljene. Kdor je ni dobil ali je dobil nepravilno žilivsko nakaznico brez upravičene dodatka, naj pride ponjo ob današnjem torku 10. t. m. dalje v mestni preskrbovalni urad v veliko dvorano Mestnega doma.

— Ij Za mestne reveže je podarila 2.000 L. Kolinska tovarna hranil d. d.; v počastje ne spominja pok. šverga svetnika gosp. Frana Duklija je pa nelojalno dobrotlik nakazal 3.000 L. Mestno poglavarstvo izreka dobrotlikom najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih. Počastite rajne z dobrimi deli!

Sportni pregled

Zmaga madžarskih sabljačev

V dvorani konservatorija v Torinu je bil v soboto sabljaški dvoboj med izbranimi moštvi Italije in Madžarske. Z 21:15 točkami so zmagali Madžari, ki so bili znatno boljše od Italijanov tehnično in fizično. Opaziti je bilo to zlasti v drugem delu tekmovalja, ko je bilo italijansko moštvo že zelo izčrpano, med tem ko so se Madžari borili do konca z enakim elanom. Zanimivo je, da so Madžari tudi v drugih prejšnjih srečanjih zmagovali v odločilnih zadnjih dvobojih. Med Madžari so bili dobri vsi brez izjeme, med Italijani sta bila najboljša Dare in Masciotta.

Končna ocena je naslednja: Madžarska je premagala Italijo 25:15. V madžarskem moštvi je Grevich dosegel 5 zmag, Raiczany 4, Pesthy 4, Palocz, Ealczy, Bercezy 2. V italijanskem moštvi je Dare dosegel 5 zmag, Masciotta 3, Gaudini 2, Mantano 2, Pinton 2 in Racca 1.

Dvoboj je potekel v znamenju borbe za pokal Terztyanskoga in se je ponovil letos že petič.

Turneja Gradjanskega po Švici

V sredo je zagrebški »Gradjanski« preko Fiume, Trieste, Milana odpotoval na nogometno turnejo po Švici. Moštvo je odpotovalo kompletno razen ranjenega vratarja Glasierja. Poleg rednih igralcev je šel na pot tudi Lehner, ki se je sedaj vrnil v Zagreb in je že treniral na purgarskem igrišču.

Prvo tekmo je Gradjanski odigral v soboto v Bernu, kjer je nastopil proti »Young Boysu«, ki je izvrstno moštvo in spada v vrsto švicarske nogometne elite. Tem večji je zato uspeh Zagrebčanov, ki so ga porazili nič manj kot 4:0.

Po prvotnem sporu bi moral Gradjanski v nedeljo nastopiti v Neuchatelu proti FC Cantonalu. Spored pa je moral biti spremenjen, ker javljajo sedaj, da je Gradjanski drugi dan svoje turneje premagal Luzern 1:0.

Nadaljna pot bo vodila Zagrebčane na igrišče F.C. Lugana, kjer nastopijo 15. t.m. Med tem pa gostujejo 11. ali 12. še v Curihu, in sicer proti »Grasshoppersu«. Vodstvo Gradjanskega je pred odhodom obvestilo HNS in ZNS, da je pozvalo za velikončne praznike 5. in 6. aprila v Zagreb švicarske goste. Nastopila bosta eden ali dva kluba in je Gradjanski v dogovorih predvsem z »Young Boysom« in »Grasshoppersom«.

XVII. kolo madžarskega prvenstva Madžarsko nogometno prvenstvo je prejšnjo nedeljo imelo na sporedu XVII. kolo, ki pa ni prineslo nobenega presenečenja. Zmagali so vedoma favoriti.

WMFC se naprej vodi z 28 točkami, ker je v Segetinu premagal FC Szeged 2:1. Ujpest je s 27 točkami na drugem mestu; premagal je moštvo Lamparta 2:0. Tretji Szolnok je premagal Sal BTC 4:2 in ima 28 točk. Najvišjo zmago je slavila četrti Gamma, ki je porazila Elektromos 6:0. Gamma ima 22 točk. Precej težav je imel Ferencvaros s predzadnjim Mavagom. Jedva ga je premagal 2:1 in si tako zaradi boljšega kolničnika ohranil peto mesto z 21 točkami, kolikor jih ima tudi šesti NAC. NAC je gostoval v Kolosvaru in premagal domačine enakega imena 5:2. Kispest je z lahko odpravi zadnjeplastrano moštvo Sz VSE 4:1. Remi 1:1 se je končala tekma med Dimavagom in Novosadskim Ujvidekom. Pri Ujvideku je nekaj časa nastopal

tudi znani zagrebški igralec Medarić, ki se sedaj imenuje — Mezas!

Končno enkrat tudi o Francozih V nogometnem ligaskem prvenstvu v zasedeni Franciji tekmuje 9 klubov. Tekmovanje je prestopilo že v drugo polovico in je največ klubov že odigralo po 11 ozioroma 10 tekem, le eden samo 9.

V sigurnem vodstvu je z 18 točkami »Sète«. Pet točk za njim in z eno tekmo manj je »Toulouse«, ki je prejšnjo nedeljo počival. Tretji je z 12 točkami »Cannes«, ki je podlegel četrtemu »Saint-Etienne« 0:1. »Saint-Etienne« ima 11 točk in je odigral le 9 tekem. Peti je »Olympique«, ki je s 4:0 premagal šestouvrščenega »Alesna«. »Nizza« in »Nimes« imata po 8 točk. Tekma med njima se je končala 1:0 za »Nizza«. Na zadnjem mestu z dvema točkama je Montpellier, ki ga je vodil »Sète« premagal 0:2.

Vprašanje srbskega notranjega posojila

Beograd, 7. marca.

Vprašanje novega srbskega notranjega posojila je bilo zadnje čase že opetovano sproženo. S tem naj bi se na eni strani krila potreba države po denarju, na drugi bi bilo pa varčnim ljudem omogočeno varno in donosno naložiti prihranke. Toda to so zaenkrat samo načrti, ki je njihova pot do uresničenja še dolga. Vprašanje notranjega posojila bi bilo treba najprej temeljito proučiti, kar zahtevajo silne in neugodne posledice obresti, ki jih je zapustil razpad bivše Jugoslavije za posredne nasledstvene države, zlasti pa za Srbijo samo. Tako važno vprašanje, kakor je notranje posojilo, se ne da proučiti v enem ali dveh dneh. Lahko se pa bo Srbija tudi v tem pogledu ravnala po zgledu sedanjih držav in bo morala obliko posojila prilagoditi razmeram v državi. Tudi pri obrestni meri se bo morala ozirati na to.

Upoštevalo potrebe denarnega trga pa namerava srbska Narodna banka v kratkem spraviti v promet posebne državne bono, da omogoči poslovnemu svetu večje in lažje razpolaganje s plačilnimi sredstvi. Mnogi prosilci se namreč obračajo na banko, da bi jim dovolila posojila, toda banka nima za vse razpoložljivih denarnih sredstev in zato si hoče pomagati s kratkoročnimi boni ob primernih obrestih. Končna odločitev glede izdaje bonov še ni padla, gotovo se bo pa pri tem v polni meri upošteval položaj srbskega narodnega gospodarstva.

Tako se bo mogel srbski denarni trg vedno bolj normalizirati. Na merodajnih mestih bodo strogo pazili na to, da razvoj ne bo šel prenapeto, kar bi lahko razmere tako iz denarnega kakor tudi iz splošnega gospodarskega vidika v nezaželeni obliki reagiralo na prenapetost. Dosedanja politika srbske Narodne banke je pa jasno pokazala, da je bila previdnostna in potrebna. Zelo važno je v tej zvezi tudi vprašanje vnovčenja obveznic notranjih posojil bivše Jugoslavije. To vprašanje je pa v tesni zvezi s finančnim obračuni med nasledstvenimi državami. Dela se pa že na tem, da se to vprašanje čim prej in čim ugodneje za prizadete uredi. Nestrofikacija je v Srbiji že končana tako, da je že znano, koliko obveznic državnih posojil bivše Jugoslavije je na ozemlju Srbije.

Dragocena zbirka ur

Nemško mesto Würzburg je dobilo pred leti zbirko, ki je prav tako redka kakor dragocena. Gre za najbogatejšo in najpopolnejšo zbirko ur v Nemčiji. Zbirka obsega okrog 400 ur, med njimi najstarejšo stensko uro, staro blizu 600 let. In ta stariška ura še vedno gre. Zbirka izvira od znanega strokovnjaka za ure Gustava Frischholza in velja med strokovnjake za najpopolnejšo historično zbirko ur v Nemčiji. Z zgodovinskim vrstnem redom se zbrane v nji ure vseh vrst in oblik. Med njimi so tudi železne ure iz gotskih časov, žepne ure v obliki doz ali jajca, ure renesančne dobe, najrazličnejše ure-igrače, iz 17. stoletja izvirajoče ure v obliki mašnih bukvic ali križev, dražestne rokoke danske urice itd. V zbirki so tudi krasne solne ure s kalendarijem, humorni fazami in kazalci smeri vetra. Zbirka je edinstvena kulturno zgodovinska znamenitost. Shranjena je zaenkrat v würzburgskem muzeju in v nji se zrcali znaten del nemške zgodovine.

Obnovite naročnino!

Premog — drva — ogelje

specialno ogelje za generatorje vedno na zalogi pri

Resman Lojze

LJUBLJANA, CESTA 29. OKTOBRA (RIMSKA) 21 — Telefon 44-90

MALI OGLASI

Rimagliatrice aerodinamica per calze dei brevetti originali Ernesto Curti in corso dal 1906. Rapida e silenziosa Aerodinamici stroj za pobiranje zank na nogavicah izvirnih patentov Ernesto Curti v obitku od leta 1906. Nagel in tih

MOZGANSKA IN SRČNA KAP sta danes največje smrtni vzrok pri ljudeh z visokim krvnim pritiskom. Ambrozeva medicina vam paralizira kri in zmanjša pritisk. Prištno dobiti le v Medarni, Ljubljana, šidovska ulica 6.

Inserirajte v »Slov. Narodu« MILANO Via A. Mussolini 5 Tel. 65167

DNEVNE VESTI

— Odstotek vode v kruhu. Ministrstvo za kmetijstvo in gozdoje je preciziralo, kakor objavlja »Eco di Roma«, da znaša za krušno obliko v teži od 200 do 300 gramov odstotek vode 30%, ki je srednja količina med odstotki za oblike v teži od 100 do 200 in 300 do 400 gramov.

— Gospodarski in finančni uspehi Italijanske trgovske banke v preteklem letu. Italijanska trgovska banka (Banca Commerciale Italiana) je zaključila lansko poslovno leto z znatnim dobičkom 36,9 milijona lir. Od tega prejmejo delničarji 4% dividendo, 5 milijonov je namenjenih za uradne rezervne sklade, ostanek pa je bil prenešen v novo poslovno leto.

— Naslovljenčeva slika je zadostovala. Neka mladenka v Deslu je nedavno navnela pisemne slike z vojakom, ki je sedaj v Tripolitani. Ko pa mu je pretekli mesec hotela odgovoriti na njegovo pismo, je bila v veliki zadregi, ker je ugotovila, da je izgubila naslov svojega dopisovalca. Spomnila se je samo njegovega krstnega imena in številke vojaške pošte. V glavo ji je šinila resna misel. Imela je njegovo sliko, pripela jo je na ovčjo pismo ter pripisala krstno ime in številko vojaške pošte, zaupajoč v iznajdljivost poštarjev v se. Vrnili Afriki. Zaupanje je ni prevaralo, kajti že v petek je prejela odgovor in sporočilo, da je nenavadno pismo prišlo v prave roke.

— 500 lir globe za 55 centesimov nedovoljenega dobička. 47letna trgovka Carmelina Buzzeva iz Piana Porlezze je prodala kg marmelade za 55 centesimov dražje kot je bila maksimalna cena. Pred sodiščem v Comu je bila obsojena zaradi tega na 500 lir globe.

— Iz »Službenega lista«. »Službeni list za Ljubljansko pokrajino« št. 19, z dne 7. marca 1942-XX. objavlja zakon z dne 29. decembra 1941-XX, št. 1641. — uzakonitev kr. ukaza z dne 3. septembra 1941-XX, št. 882. o prepovedi odsvojitve in izvoza platine, zlata, srebra, biserov in drugih kamnov, naredbi Visokega Komisarja o uvedbi enotnega obeda po gostinskih obratih in ureditvi prodaje in potrošnje mesa ter spremembe območja nekaterih zdravstvenih občin in odločbo Visokega Komisarja o imenovanju članov odbora za rodbinske doklade.

— Nemški optanti iz Ljubljane. Za preselitev v Nemčijo so zaprosili na podlagi italijanske nemškega sporazuma z dne 20. oktobra 1941-XX. Bleeschmidt Avgusta por. Isteničev, Jurman Rudolf, Škerjanc Alojzija por. Jurmann in n'un sin Karel, Bernot Friderik, Janesch Raimond, Marchart Henrik panzer Alojzija por. Marchart, Reht Friderik, Schumi Alfred, Fleschich Silva por. Schwara, Chiodi Adolf, Premru Ana por. Chiodi ter njuni otroci Veronika, Peter, Ana in Erika, Frisch Ivanika, Fuchinger Justina, Samar Teodor Majetich Hilda, Samar Greti, Samar Franc, Maletičeva Marija por. Samar ter njuna otroka Friderik in Robert, Strugelj Anton, Vidmar Katarina por. Strugelj ter

nuna otroka Angela in Sonja, Jakopin Franc, Ladicha Marija por. Jakopin in njuna hči Margareta.

— Razvoj dohodkov Italijanskega kmetijstva. Delo Vlade v korist kmetijstva je bilo usmerjeno po različnih poteh, ki so pa vse stremele k dvema smotrom: k dviglu proizvodnje in zboljšanju gospodarskih pogojev kmečkega prebivalstva. Najnovejši uspeh tega dela, katerega osnova je politika cen in oddaj, se kažejo, kakor poroča Agit, v zviševanju dohodkov kmetijstva od l. 1933. naprej do danes. Zadevni indeksi, ki jih objavlja Osrednji zavod za statistiko v statističnih priročnikih, so izredno pomembni. Indeks (osnova l. 1909 = 100) trgovske vrednosti kmetijske proizvodnje, izračunan na osnovi prilanih količin cen veljavnih v kampanji, ki je elidila posameznim letnam, se je od l. 1933., ko je padel na 286,8, vedno dvigal in je l. 1938. dosegel že 522,9. Za sledeče kampanje, ki nam o njih še manjkajo podrobni podatki, je nedvomno, da se je indeks še naprej dvigal tako glede na cene kakor glede na količine. Seveda so v tem razloju tudi cene proizvodnih sredstev dvignile. V splošnem pa je mogoče trditi, da so se gospodarski pogoji kmečkega prebivalstva izdatno izboljšali.

— Uporabljanje tovornih avtomobilov z nosilnostjo manj kot 12 stotov. »Eco di Roma« poroča iz Rome: V Italiji je bila do konca tekočega meseca podaljšana veljavnost dovoljenj in posebnih izkaznic za vožnje z avtomobili. Ta ukrep pa se ne tiče tovornih avtomobilov z nosilnostjo vključno 12 stotov, za katere ostane v veljavi prepoved uporabljanja uveljavljena s 1. januarjem.

— Dva mlada begunca na poti v Libijo. Dva 15letna dečka iz okolice Barja sta pretekli teden pobegnila od doma s pustolovsko romantičnimi nameni. V velikem navdušenju za svojo domovino sta s skromno prtljago dospela do Napolija, kjer sta skušala najti priložnost za vkrcaje na ladjo, namenjeno v Tripolitani. Leteča policija, opozorjena na dečka z brzojavko iz Barja, pa je prekinila potovanje dečkov in ju vrnila domov.

— Bivši kolesarski prvak Giuseppe Olmo okraden. V kratkem razloju beleži kronika že tretje tatvino na škodo sportnikov. Za boksaerjem Camero, torinskimi nogometaši so posetili neveljavni gostje sedaj bivšega kolesarskega prvaka Olmo. Olmo je pred kratkim otvoril v Genovi tovarno koles. V četrtek ponoči pa so vdrl v njegovo trgovino neznani tatovi in mu odpeljali štiri nova kolesa v vrednosti 8000 lir. Olmo je brž sedel na svoje dirkalno kolo in šel prijaviti tatvino na Kvesturo. Trenutna neopreznost pa mu je povzročila novo škodo. Kolo, ki ga je za hip pustil brez nadzorstva pred Kvesturo, mu je neko ukradel.

— Za nabratno akcijo medicinske klinike v Ljubljani so darovali: g. dr. N. N., Ljubljana 10.000 lir; g. Leopold Pavlič, trgovec v Ljubljani en električni aparat za čiščenje parketa in 1 električni aparat za

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF
Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA • TELEFON 22-41
Najbolj priljubljena igralca
Aida Vaili in Amelio Nazari
v odlični romantični komediji:
Neopravičena ura

KINO UNION • TELEFON 22-21
Film velikih atrakcij!
Film iz življenja cirkuških artistov
Car arene
Jean de Lenda, Germaine Paolieri, M. Mercader

KINO SLOGA • TELEFON 27-30
Doživljaj čustvarja v noriški in mureju zločinov
Skrivnostno odkritje
Po romanu Edgarda Poe, v glavni vlogi Paul Wegener
Film napetosti od »Frankenstein«

ščanje preprog in prahu. Obema darovalcema se Interna klinika najtopleje zahvaljuje. Predstojništvo medicinske klinike v Ljubljani.

— Italijansko založniško delovanje za tujino je v l. 1941. znatno napredovalo v primeri s prejšnjimi leti, kljub raznim težavam zaradi vojne. V tuje jezike je bilo prevedenih 223 italijanskih del s skupno 294 zvezkov. Od teh je 118 leposlovnih, kritičnih in gledaliških del. Ostala so pa pravna, zgodovinska, zamljepisna in vojaška dela. Največ prevodov je bilo v nemški, španski, madžarski, češki, rumunski, švedski, japonski, finski in portugalski jeziki. Leta 1940. je bilo prevedenih 186 knjig s skupno 231 zvezki. Obveze v prvem dromesečju leta 1942. kažejo še večji napredek v tem pogledu in to, da se italijanska proizvodnja in kultura uveljavljata in razširjata č

Jose Raoul Capablanca umrl

Nekaj podatkov iz življenja bivšega svetovnega mojstra, ki je bil tudi velik osvajač ženskih src

Iz New Yorka poročajo, da je tam umrl znaní šahovski mojster in večkratni svetovni prvak Jose Raoul Capablanca. Umrl je v bolnici Sinal.

Jose Raoul Capablanca je bil rojen 19. novembra 1888 na Kubi. Študiral je na Columbia-univerzi v New Yorku in po dovršenih študijah je dobil službo v kubanskem državnem departementu za zunanje zadeve, ki ga je imenoval leta 1927. za diplomatskega zastopnika brez stalnega mesta, da bi mu tako omogočil udeleževati se na državne stroške šahovskih turnirjev.

V šahovski svet je stopil Capablanca leta 1909, s svojo zmago nad Marshallom, ki je vzbudila med šahisti po vsem svetu veliko pozornost. Leta 1911. je porazil Rubenstein in Vidmarja ter si priboril drugo nagrado. Na šahovskem turnirju leta 1914. je bil za Laskerjem drugi in slednjič je premagal tudi njega in sicer leta 1919. Od tega leta dalje je veljal poleg Laskerja za najboljšega šahista na svetu. Naslov svetovnega šahovskega mojstra je uspešno branil do leta 1927., ker se Lasker iz finančnih razlogov ni mogel odločiti za revanšo. Potem je pa dobil nevernatega nasprotnika v Rusu Aljehinu, ki je pristal na njegov poziv. Turnir med njima se je pričel v septembru leta 1927. v Buenos Airesu in zaključil 30. novembra, ko je Capablanca v 43. partiji zaradi obupnega položaja kapituliral. Končni rezultat je bil 6 partij za Aljehina, ki je postal tako svetovni mojster, 3 za Capablancu, 5 je bilo pa neodločenih. Capablanca je tudi mnogo pisal o šahu, med drugim je objavil razprave »Torneo internacional de la Habana« (1913), »Meine Schachkarriere« in »Schach-Fundamente«.

Ko se je Capablanca udeležil mednarodnega šahovskega turnirja v Amsterdamu, so pisali o njem, da je najstarejši med udeleženci in da ima tudi najdaljše ime. Njegovo polno ime se je namreč glasilo Jose Raoul Capablanca y Grauperas. Med turnirjem v Amsterdamu je praznoval 50letnico. Ker je imel tako dolgo ime in ker je bil rojen v prestolnici Kube Havanni, se je spletlo okrog njegovega porekla mnogo pravičljive, ki jih niti sam ni poskušal razpršiti, pa tudi njegovim biografom se to ni posrečilo. Nekateri pravijo, da je bil Capablanca potomec stare španske plemiške rodbine, drugi zopet trdijo, da je bil cerkvenikov sin; resnica bo nekako v sredini. Njegova rodbina gotovo ni bila siromašna, če mu je mogla dovoliti drage študije v Zedinjenih državah. Razmeroma malo vemo tudi o njegovem zasebnem življenju. Ko je postal svetovni šahovski mojster, so krožile, po ilustriranih listih njegove fotografije v rodbinskem krogu — družestna žena in dve lepi črnatolasi hčerki. Po svetu je pa potoval Capablanca z družestno rusko princeso, ki se je baje pisala Cagodajeva. Capablanca ni bil samo nevaren osvajač nasprotnikovih figur na šahovnici, temveč tudi ženskih src.

Kaj je Capablanca študiral na ameriških univerzah, ni točno znano, ve se samo, da je doštudiral do šahovskega mojstra. Njegove kariere to ni oviralo, temveč nasprotno mu je še pomagalo, saj je postal pred velikim turnirjem v Petrogradu leta 1914. konzularni uradnik prav tam, da bi se malo privadil odnotnemu podnebnju. Po vojni je služil dalj časa pri kubanskem poslanstvu v Parizu, morda pa tudi drugod. Ta njegov položaj pa je bil najbrže vzrok novih govoric in ugibanj, ki so se pletle okrog njegovega imena med kubansko revolucijo. Eni so trdili, da so ga uporniki z njegovo rodbino vred ubili, drugi pa, da je stopil na čelo upora. Resnica je bila zopet nekako v sredini, kajti Capablancu med revolucijo sploh ni bil na Kubi. Pojavil se je kmalu

v šahovskem svetu enako miren in enako nasmejan, kakor prej, samo nekoliko bolj rejen je bil.

Capablancova življenjska pot nam je torej precej nejasna. Zato je nam pa tem jasnejša njegova šahovska kariera. Čeprav v njegovi trezni igri ni prav nič romantičnega, je bil vendar zadnji mož romantičnih šahovskih časov, ko je bilo še mogoče, da si je skoraj neznan šahist na velikem mojstrskem turnirju takoj priboril prvo nagrado. Capablanca se je pojavil v svetovnem šahu liki meteor — prav tako, kakor nekoč nepoznani Američan Morphy — in med takozvanimi velemojstri v San Sebastianu leta 1910. si je igranje priboril prvo nagrado. Odločil je o tem menda največ njegov takratni neobičajni slog. Capablancu ni bil prijatelj velikih in težkih zapletljivih na šahovnici, on se ni pehal za lepoto v šahu, temveč ga je bila sama enostavnost, obenem pa neverjetna točnost, združena z iniciativno v pozicijah, ki se takratnim mojstrom niso več zdele vredne prizadevanja.

Tudi v drugem evropskem turnirju v Petrogradu je kazalo, da bo prvi, toda ob zaključku je igral s Tarraschem in Laskerjem, pa je prišel na drugo mesto s pol točke za Laskerjem. Sedem let pozneje je pa postal svetovni mojster. Do tega je prišlo po dolgih pogajanjih, na katerih je Capablanca več obetal, nego je mogel nuditi in neveljavni Lasker se je že poprej odrekal svojem naslovu. To je storil pomotoma pod vtisom pisma iz Buenos Airesa, ki je na njegovem pošt-

nem pečatu prezrl, da je prišlo 13 mesecev potem, ko je bilo oddano na pošto. Ko je spoznal pomoto, ni prekladal svoje odločitve, temveč se je čez pol leta odpeljal v Havano, kjer mu je bil Capablancu končno zagotovil honorar 11.000 dolarjev, torej več, nego mu je vrgel turnir s katerim koli mojstrom prej ali pozneje. Toda ta borba mu je prinesla tudi poraz, kakršnega še ni bil doživel noben svetovni mojster, namreč 4 : 0 pri desetih partijah remis.

Capablancova slava je rasla, čeprav je leta 1924. v New Yorku bil samo drugi in leta 1925 v Moskvi celo tretji. Višek je dosegla njegova slava leta 1927. z zmago na turnirju šestih mojstrov v New Yorku, po katerem so ga Američani proglasili za svetovnega šahovskega mojstra vseh časov.

Niso pa slutili, kako blizu je njegov padec. Še istega leta je namreč podlegel v boju za Aljehinom in izgubil svoj ponosni naslov. Sicer je pozneje še dosegel uspehe na turnirjih, toda za naslov svetovnega mojstra se je boril samo še na papirju. Leta 1938. je imel končno priliko spoznati se z Aljehinom glede revanšnega spopada, pa je onemogočil pogajanja s preiranimi zahtevami, s katerimi se niso mogli strinjati niti njegovi argentinski prijatelji. Njegova igra je ostala stroga. Capablancu je bil vedno nevaren nasprotnik, ki so ga drugi mojstri težko in redko porazili. Toda zadnja leta se mu je že močno poznalo, da je samo eden izmed osmih šahovskih kraljev in da ima šahovsko kariero že za seboj.

Štirje stebri japonske oborožene moči

Vojna na Daljnem vzhodu obrača nase pozornost vsega sveta, kar je tudi razumljivo, saj gre za dogodke zgodovinskega pomena. Zato je razumljivo tudi zanimanje sveta za vodilne moči Japonske, zlasti za njene generale, ki vodijo japonsko oboroženo moč od zmage do zmage. V naslednjem priobčujemo nekaj podatkov o štirih najbolj znanih japonskih vojskovodjih.

Tomoyuki Yamašita

General Tomoyuki Yamašita, osvajač Malajskega polotoka in Singapura, napravi na človeka že po svoji krepki, statisti, za Japonca tako nenavadni postavi globok vtis. Rojen je bil 1. 1885 v neki vasi na otoku Sikoku. Služil je najprej kot prostak pri pehoti, potem pa je predsedal že kot poročnik k letalstvu in svojo vojaško izobrazbo je dovršil 1. 1916. na vojni akademiji. Toda s tem se ni zadovoljil. Hotel je svoje znanje še izpopolniti in zato je bil poslan v Nemčijo, kjer pa ni študiral dolgo. Vojno ministrstvo je namreč kmalu spoznalo njegove izredne sposobnosti in mu poverilo kot vojaškemu atašeju važne diplomatske naloge v srednji Evropi. V letih 1932 do 1936 je kot šef oddelka v vojnem ministrstvu z vso vno sodeloval pri oborožitvi Japonske. Pozneje je zavezaval visoke položaje v vojni proti Kitajski in leta 1940 je postal generalni inspektor vojnega letalstva. Istega leta je odpotoval na čelu vojaške misije ponovno v Nemčijo, kjer si je ogledal pod vodstvom nemških generalstabin častnikov bojišča in vojaško važne veleindustrije. Pri tej priliki je spoznal tudi Italijo in njeno delo na polju oboroževanja.

Isoroku Yamamotu

Admiral Isoroku Yamamotu, junak Havajskih otokov spominja po svojem poduhovljenem obrazu bolj na učenjaka, kakor na pomorskega junaka. In res je bil del časa profesor na japonski mornariški akademiji. Rojen je bil 4. aprila 1884 v Nagasaki in kot kadet se je že udeležil na vojni ladji »Nišine« znamenite bitke pri Cusi. V kateri je bilo rusko brodogradništvo poraženo. V tej bitki je bil težko ranjen, a odrgalo mu je tudi dva pusta. Kuska granata je udarila na ladjo in njen drobci je zadel mladega kadeta Yamamotu. Po londonski pomorski konferenci, ki je prinesla Japoncem težko razočaranje, se je z zagrizeno odločnostjo lotil težke naloge ustvariti Japonski nadomestila za to, kar ji je vzela ta konferenca, namreč enako-

pravnost glede pomorske oborožitve. Leta 1936 je postal namestnik mornariškega ministra, čez dve leti je prevzel vodstvo mornariškega letalstva in 1. 1940 je postal kot admiral vrhovni poveljnik vse japonske vojne mornarice. V sedanjih vojni, posebno pa v pomorski bitki pri Havajskih otokih in na Filipinih je imel dovolj prilike dokazati svojo temeljito znanje, pogum in sposobnost. Vse vrline vojaškega poveljnika na visokem mestu je v polni meri pokazal.

Gen Sugijama

General Gen Sugijama, šef generalnega štaba japonske vojske, je robustna postava zdravega kmečkega rodu, ki daje njegovemu izrazitemu obrazu ena nekoliko povseena veka pečat zamišljenosti prirčnosti. Sugijama je bil rojen 1. 1880 v Kokuri in bil je že večkrat vojni minister. Udeležil se je razorožitvene konference v Ženevi in dolga leta je bil vrhovni inštruktor japonske vojske, potem šef vojaškega letalstva in vrhovni poveljnik na severnem kitajskem bojišču. Odlikuje se po temeljiti strokovni izobrazbi, pa tudi po bogatih psiholoških izkušnjah in velikem zanimanju za kulturne probleme. Tudi on je izpopolnil svoje vojaško znanje iz nemških virov in njegovo prijateljstvo do Nemčije je prišlo že v pregovor.

Šigetaro Šimada

Admiral Šigetaro Šimada, bivši vrhovni poveljnik japonske vojne mornarice, je že po obrazu sodeč mož izredne odločnosti in neupogljive volje. Rojen je bil 1. 1883 v Tokiu in odločil se je že v zgodnji mladosti za vojaški poklic. Vstopil je v mornarico in po praktični izobrazbi je bil poslan na mornariško akademijo. Med prvo svetovno vojno je bil mornariški ataše pri japonskem poslanstvu v Italiji. Pozneje je študiral še podmorniško stroko in postal je direktor podmorniške šole. Potem je bil pa imenovan po vrsti za šefa štaba raznih edinic vojne mornarice in kmalu je postal namestnik šefa admiraltete. L. 1940 je prevzel poveljstvo nad japonskim brodogradom v kitajskih vodah, lani so ga pa odpravili kot mornariškega ministra nazaj v Tokio.

TRDE BUTICE.

Podčastnik uči novince: — Konjem morate vedno kaj zaklicati, če se jim približate od zadaj. Konji se sicer ustrašijo in vas brnejo v vaše trde butice. Posledica tega bi bila, da bi imeli kmalu same se-paste konje.

Rumunija si je opomogla

Državni poglavar maršal Antonescu se je obrnil na prebivalstvo Rumunije s proglasom, v katerem pravi, da ne sme letos pomladi ostati neobdelan noben kosček zemlje. Oblasti zbirajo podatke o vseh neobdelanih zemljiščih po mestih, da ukrepejo potem vse potrebno glede obdelovanja. Rumunska vlada hoče pospeševati tudi pridelovanje industrijskih rastlin. Ze lanske leto je bilo v rumunskem poljedelstvu leto silnih naporov. Treba je bilo zopet zamašiti vrzeli, ki so bile nastale predlanskim, ko je morala Rumunija odstopiti Madžarski in Bolgariji več pokrajine. S tem je izgubila 30 odstotkov vse živine. Posrečilo se je pa te vrzeli zapol-

niti. Vlada je morala poseči po rigoroznih ukrepih. Omejena je bila poraba mesa, prepečeno klanje mlade živine, omejen izvoz itd. Ko je pa dobila Rumunija nazaj Bukovino in Besarabijo se je njen položaj s tem znatno izboljšal. Zdaj ima Rumunija približno toliko živine kakor predlanskim, goveje živine in ovac pa celo več.

Tudi rumunsko gozdarstvo je zaradi terorjalnih izprememb zelo trpelo. Rumunija je imela prej 6.274.000 ha gozdov, predlanskih jih je pa ostalo samo še 4 milijone 377.000 ha. Zdaj jih ima okrog 5 milijonov. Zadnja leta je bilo pogozdenih mnogo goščav. Za rumunsko gozdno gospodarstvo je bila posebno važna razlastitev židovske zemljiške posesti. 90 odstotkov rumunskih gozdov je bilo namreč v židovskih rokah. Vsi ti gozdovi so zdaj v rumunskih rokah.

Bolgarija korporacijska država

in prva država na svetu, ki je uvedla starostno zavarovanje za samostojne kmetovalce

Bolgarija pozna vsem jugozapadnim evropskim državam skupne glavne probleme: prenasitost kmetijstva z ljudmi in onstranska usmerjenost poljedelstva na žito in koruzo, ki se je po priključitvi Dobruže še poostila. Po priključitvi Makedonije in zapadne Trakije je postala Bolgarija tudi največji pridelovalec orijentalnega tobaka. V skladu z gospodarsko strukturo države je posvečena v socialnem skrbstvu glavna pozornost kmečkemu prebivalstvu. Bolgarija je prva država na svetu, ki je uvedla starostno zavarovanje za samostojne kmetovalce in sicer lani. S 1. januarjem letošnjega leta se je začelo izplačevanje rent upravičencem, ki dobivajo po 3600 levov letno. Čeprav gre za relativno nizke zneske, je vendar v novem državnem proračunu za starostno zavarovanje kmetovalcev znatna postavka 100.000.000 levov.

Bolgarska vlada je poleg tega sklenila uvesti obvezno zavarovanje tudi za obrtnike, ki do 1. julija 1941 še niso izpolnili 55. leta. To zavarovanje se razširi na podlagi recipročnih pogodb tudi na nemške in rumunske državljane. Za zavarovanje prihaja v postev okrog 100.000 obrtnikov, toda zaenkrat je zavarovana samo polovica. Bolgarskemu zavarovanju se pozna, da je organizirano po nemškem vzorcu. Brez tega bi se klavzula o recipročnih pogodbah ne dala uresničiti.

Novima zavarovalnima panogama se pridružuje še tretja, namreč zavarovanje duševnih delavcev, podobno nameščenskemu zavarovanju v Nemčiji. Tudi to zavarovanje je šele v razvoju. Nanašalo se bo približno na 50.000 upravičencev. Dolej se je prijavilo približno polovica v postev prihajajočih duševnih delavcev. Zavarovalni prispevek znaša 12% kosmatih dohodkov. Plaćevali ga bodo v enakih delih delodajalci in delojemalci.

Socialno skrbstvo

Pomembne uspehe je dosegla Bolgarija tudi na polju socialnega skrbstva, čigar nosilci prejemajo od države znatno podporo. Lani je prispevala država za prekrbo siromašnih otrok 45.000.000 levov.

Razstava nemških knjig v Bruslju

Višek nemško-flamskih kulturnih stikov pomeni velika razstava nemških knjig v Bruslju v palači lepih umetnosti. V osmih dvoranah je razstavljenih nad 3000 izbranih del iz nemške književnosti. Razstava obsega vse panoge književnosti in razstavljena so samo najboljša dela. Mnogo prostora zavzemajo tudi knjige, v katerih se obravnava zgodovina narodno-socialistične stranke. Na razstavi so tudi nemški prevodi v Nemčiji zelo priljubljenih del flamskih pisateljev Timmermanna, Moensa, Verschaeva in Strovelsa.

Najstarejše ljubavno pismo

Na ozemlju stare Haldeje so našli nedavno ljubavno pismo, ki cenijo njegovo starost na 3.800 let. To bi bilo torej najstarejše ljubavno pismo na svetu. Gre za kamenito ploščico z vklesanimi znaki. To ljubavno pismo izvira od nekega mladenci iz starega Babilona. Namenjeno je bilo njegovi izvoljenki v antičnem mestu Sipparum. Zdaj se imenuje to mesto Sippara. Glasi se: Naj božansko sonce vedno obseva in ogreva tvoje življenje.

Pišem ti, ker bi rad vedel, kako se ti godi. Odgovori mi čimprej. Prebivam zdaj v Babilonu in sem nesrečen, ker te tako dolgo nisem videl. Piši mi kdaj prideš k meni. Potem bom srečen v tvojem naročju in ti v mojem. — 3.800 let stara ljubezen — pa ni prav nič drugačna kakor je zdaj.

Kako hitro mahajo žuželke s krili

Zuželke med letanjem tako hitro mahajo s krili, da s prostim očesom tega sploh ne moremo videti. S pomočjo foto-grafskega aparata se je pa posrečilo točno ugotoviti hitrost mahanja žuželke s krili. V ta namen je bil potreben poseben foto-grfski aparat in žarnica s plinom zelo nizkega tlaka. Skoz njjo je bil napeljan izmenični električni tok najvišje napetosti. S to napravno so se posrečile fotografije 1/25.000 sekunde. Tako je bilo mogoče dognati, kako hitro maha žuželka med letanjem s krili. Izkazalo se je, da zamahe muha s krili 150 do 215 krat v sekundi, metulj 6krat, navadna mušica 90-krat, čebela 160 do 220 krat, osa pa 280-krat.

Inseriraj v „Slov. Narodu“

B. Perowne:

6

Dr. Torridon igra za vse

Roman

»Zdi se mi, da sem ta krik slišal,« je rekel Roy. »Bilo je nekako minuto preden je parnik zaplul nazaj.«

Doktor Tweed ga je kradoma pogledal. »Krik ste slišali? Kje pa ste bili?« »Tamlje zgoraj sem stal, pri ograji.« »Videli niste nič?«

»Ne.« »Poplah je bil prazen,« je rekel Tweed, »nihče ne manjka. Vendar pa mislim, da bi bilo dobro, če bi to povedali kapitanu, Torridonu.«

»Saj mu tudi bom,« je odvrnil Roy tako počasi, da ga je stari zdravnik sumljivo pogledal. »Bi to povedali kapitanu, Torridonu.«

Roy je potisnil roke še globlje v žepe.

»Čujte, doktor,« je dejal, »Meni ni sicer nič mar... a tisti tajni pregled potnikov v oblednici mi je takoj zbudil misel, da se je moral v Portu Saidu vtihotapati na ladjo nekdo, ki ga ne bi smelo biti. »Slepega potnika« vozimo... če ga še vozimo...«

Doktor Tweed je vzel pipo iz ust, kakor bi hotel nekaj reči, a se je premislil. Čvrsto je stisnil cevko med zobmi in ni znil ničesar. Vse to je bilo v Royevih očeh kaj zgovorno: pomenilo je, da je zadel

v črno in da je »Ranpore« očitno naložil v Portu Saidu »slepega potnika«, nezaželenega gosta!

Rekel je:

»Ne bojte se... niti malo ne mislim na to, da bi razglašal novice po vsem parniku. A vse to dela stvar precej zanimivo, mar ne? Nihče izmed vpisanih potnikov ne manjka... izvrstno. Toda potnik, ki ga ni bilo na spisku — kaj je z njim?«

IV. poglavje

Torridon se pogovarja z zrcalom. Namesto odgovora je doktor Tweed naglo preskočil na drug predmet in zdravnik sta se nekaj časa pomenkovala o poklicnih vprašanjih. Ko se je Roy z zadnjo številko neke zdravniške revije pod pazduho vrnil v svetlobo lampionov, sta bila Brookby in črnolaska že odšla. Tudi o Mariji Brookbyjevi ni bilo več ne duha ne sluha.

Roy je zamišljen krenil v svojo kabino. Drugo jutro ga je poveljnik »Ranpore« kmalu po zajtrku poklical k sebi. Vprašanja kapitana Graydona zastran krika, ki ga je bil Torridon slišal, so bila jasna in določna; prav tako določno je hotel tudi vedeti, kaj mu je bilo, da je napravil proti doktorju Tweedu svojo opazko o »slepem potniku«.

Razgovoru je prisostvoval ladijski komisar, ki si je zapisoval tako kapitanova vprašanja kakor Torridonove odgovore. Navzočen je bil tudi doktor Tweed v svoji brezmadežni beli uniformi, s čepico pod pazduho. Vse se je vršilo s kar najpompozantnejšo formalnostjo — dokler ni bilo zaslišanja konec. Tedaj se je poveljnik zleknil v svojem naslanjaču in

s čudno prijaznim nasmeškom rekel:

»Pa ne, da bi se slučajno imeli za amaterskega detektiva, doktor Torridon?«

»Moj Bog, nikakor ne.«

»To me zelo veseli. Nekoč smo vozili takega ptička.

»To vam je bila največja nadloga v mojem življenju! Lahko si zamislite. Je res, da ste bili ladijski zdravnik?«

»Da.«

»Poveljnik je vstal.

»Torej boste zlahka razumeli, da je najbolje, če se večerjajni dogodke kar moči hitro pozabi. Nihče izmed vpisanih potnikov ne manjka!« Za hipce je pogledal Royu v oči, nato je pokimal. »Hvala vam, doktor Torridon.«

Roy je odšel. Ko so se vrata zaprla za njim, se je poveljnik obrnil k Tweedu.

»Kaj menite? Ali bo gobeždal?«

»Prepričan sem, da ne. Kar je opazil, si seveda razlaga po svoje. Toda skušati izvedeti od mene kaj več in čenčati s potniki je dvoje. Zanesem se, da ne bo odprl ust.«

»Ne veste nič o njem?«

»Zelo malo. Mislim, da nima bogve kaj izkušnje, razen na progi Manila-Kitajska. Kakopak, mlad je še,« je velokodušno dodal.

»Nekajkrat sem ga srečal na kopnem,« se je oglašil komisar. »Vselej je... slavlil kakšno reč. Služil je na tisti stari škati, na »Casuarini«. Dodson, ladijski komisar, mi ga je hvalil kot silno poštenega fanta, rekel je le, da je nekoliko... neskladen.

Menda ni imel nikoli svojcev... Ze od najnežnejših let je bil v oskrbi raznih varuhov, odvetnikov, ki so ga pošiljali na vse mogoče šole, z denarjem pa so ga držali močno pri kratkem. Na vseučilišču je slovel kot rojen igralec, in tovariši so se zaradi tega med počitnicami kar kosali, kdo ga bo povabil k sebi. Saj veste, kaj pomeni živeti v bogatih hišah pa ne imeti belica v žepu. Dodson pravi, da mu je to vcepilo draga nagnjenja. Ko je študiral medicino, je dobil ostanek svoje dediščine v roke in se za nekaj časa predal veselemu norenju. Dodson meni, da si je mladi Torridon zato izbral kariero ladijskega zdravnika, ker je mislil, da bo služil na razkošnem prekomorskem parniku, ki bo zmerom poln lepih, rafiniranih in prismojenih žensk. Pa je srečno priromal na »Casuarino!«

»Ta res ni bila ladja za krasotice,« je suho pritrtil kapitan Graydon. »Zene japonskih lastnikov plantaž in trgovskih potnikov! Ali se ni pred petimi ali šestimi meseci razbila?«

»Da. Šla je po zlu. Torridon je delal na nji skoraj tri leta, a malo pred nesrečo jo je zapustil. Z nekim Japoncem, ki mu je bilo ime Kuno, sta ustanovila družbo. Imela sta jadrnico in sta na nji skupaj potovala, kaj vraga sta delala, ne vem, a podoba je, da sta mnogo zaslužila. Torridon je imel zmerom denar, čeprav je pri pokerju njegova navada, da zelo visoko igra.«

»Zastran mene naj igra, kakor hoče,« je menil kapitan Graydon, »samo da ne vtika nosu v našo sitno zadevo.«